

POWERED BY FAHRENHEIT451

De Fahrenheit-Top5 2008-2009

Bib- en lestips

“Zo is de natuur, weet je, ging hij verder. ‘Het gaat om concurrentie, vriend. Je eet of wordt opgegeten. Dat leer je nou dus nooit op school. De echte praktijk. Snap je? Jij leest te veel boeken, Brahim. Boeken maken je slap.” (uit: *Pizzamaffia* / Khalid Boudou, Moon, 2007).

1 september 2008, Antwerpen

Beste lezer

Sta ons toe om het grondig oneens te zijn met bovenstaand citaat. Boeken kan je nooit te veel lezen. Ook Brahim niet. En Khalid Boudou blijft er hopelijk even veel schrijven. Zijn *Pizzamaffia* maakt deel uit van de Fahrenheit-Top5 2008-2009: een gevarieerde selectie van vijf uitgelezen boeken voor de aarzelende lezer uit het beroeps- en technisch onderwijs. Mét gratis bib- en lestips die je nu in handen hebt. Voer voor leerkrachten en hun leerlingen, voor bibliotheekmedewerkers en hun 15+-bezoekers.

Maar er is meer. De Fahrenheit451-Top5 maakt deel uit van Fahrenheit451, een leesbevorderingsproject voor 15-plussers uit het beroeps- en technisch onderwijs, dat onderdak kreeg bij Stichting Lezen. Stichting Lezen wil heel Vlaanderen, jong en oud, aan het lezen krijgen. Ook de aarzelende lezer. Voor Fahrenheit451 vertrekken we daarom van de interesses en de leefwereld van de lezer, in tegenstelling tot andere leesbevorderingsprojecten die de auteur of de boeken zelf als vertrekpunt nemen. Voor die manier van werken lieten we ons inspireren door de principes van Reader Development, een leesbevorderingsaanpak die ontstond in de Engelse bibliotheken.

Via Fahrenheit451 willen we het stoffige imago van boeken en lezen nieuw leven in blazen en ervoor zorgen dat lezen een waardig alternatief wordt dat kan concurreren met andere vrijetijdsbestedingen bij een doelgroep die doorgaans niet makkelijk tot lezen komt. En als het even kan, willen we aarzelende lezers ook graag inzicht geven in hun lezerspersoonlijkheid, hen helpen bij de keuze van boeken en het praten over boeken vergemakkelijken en aanmoedigen.

Dat is een hele boterham. Maar het is er een die wij, als medewerkers van Stichting Lezen, elke dag opnieuw met smaak eten. Want lezen is onze passie. En die willen we graag delen. Eet je graag een boterham mee? Ontdek dan verderop alle ingrediënten van een stevige Fahrenheit451-maaltijd (§ 1). Of maak meteen kennis met de Fahrenheit451-Top5 (§ 2) en zet daarna je tanden in de bibtips (§ 3) of lestips (§ 4). Smaakte het naar meer? Wat kan beter? Laat het ons weten via het evaluatieformulier op <http://www.fahrenheit451.be/nieuws/top5/boeken0809.htm>. Het hele schooljaar door maak je zo kans op boekencheques of op een boekenpakket voor de klas.

Smakelijk!

In naam van de hele Fahrenheit451-ploeg

contact:

Fieke Van der Gucht
Stichting Lezen
Frankrijklei 130/4
2000 Antwerpen
f451@stichtinglezen.be
0032 (3) 201 00 33
www.fahrenheit451.be

Inhoudstafel

---

1 INGREDIENTEN FAHRENHEIT451

- 1.1 VOOR LEERLINGEN ..... p. 3
- 1.2 VOOR LEERKRACHTEN EN BIBLIOTHEEKMEDEWERKERS ..... p. 3
- 1.3 PLANNING 2008-2009 ..... p. 4

2 DE FAHRENHEIT451-TOP5 2008-2009

- 2.1 OVER DE TOP5 ..... p. 5
- 2.2 IN WOORD, MUZIEK EN BEELD ..... p. 6
- 2.3 NOG? ..... p. 6

3 BIBTIPS

- 3.1 *Haat Kwadraat* ..... p. 7
- 3.2 *Hong Kong dagboek* ..... p. 9
- 3.3 *Pizzamaffia* ..... p. 15
- 3.4 *Slecht* ..... p. 16
- 3.5 *Wat een wereld!* ..... p. 19

4 LESTIPS

- 4.1 *Haat Kwadraat* ..... p. 23
- 4.2 *Hong Kong dagboek* ..... p. 28
- 4.3 *Pizzamaffia* ..... p. 32
- 4.4 *Slecht* ..... p. 39
- 4.5 *Wat een wereld!* ..... p. 46

1. INGREDIENTEN FAHRENHEIT451

1.1 Voor leerlingen

Startfeest

Elk Fahrenheit451-jaar zetten we feestelijk in. Het Fahrenheit451-startfeest plaatst boeken in een verrassende context. Wat dacht je van een workshop Pimp-my-Book of een workshop Rap en Literatuur? Of van een ontmoeting met Bekende Lezers? Die Bekende Vlamingen met een hart voor boeken doen elk startfeest een boekje open over hun favoriete schrijvers en leesplekken en over hun leeservaringen in het secundair onderwijs.

Het Fahrenheit451-startfeest van 9 oktober 2008 vindt plaats in de tractiewerkplaats Antwerpen Noord, een unieke en fascinerende locatie waar de NMBS treinlocomotieven herstellt.

Boekenzoeker15+

www.boekenzoeker.org

Alle 15-plussers kunnen terecht op de Boekenzoeker15+ voor boekenadvies op maat. Aarzelende lezers uit beroeps- en technisch onderwijs leggen we extra in de watten met een speciale Fahrenheit451-afdeling op www.boekenzoeker.org. Handig om uit het immense boekenaanbod het perfecte boek te selecteren.

En er is meer. Jongeren kunnen hun mening kwijt over de boeken op de site: ze kunnen een commentaar toevoegen, op een boek stemmen, een boekentip doorsturen naar vrienden en de boeken van hun keuze in een lijst bijhouden om ze daarna als verlang- of boodschappenlijstje te printen.

www.boekenzoeker.org is een gezamenlijk project van de Nederlandse Taalunie, Stichting Lezen Nederland, Stichting Lezen Vlaanderen en de Vereniging voor Openbare Bibliotheken.

De Laser online

www.boekenzoeker.org/delaser/

Hot news over boeken, interviews met Bekende Lezers, spannende links, mooie woorden en hier en daar een wedstrijd.

1.2 Voor leerkrachten en bibliotheekmedewerkers

Website

www.fahrenheit451.be

Site met achtergrondinfo, nieuws, quotes en maandelijks nieuwe bib- en lestips.

Basismap

Met praktische info, achtergrondinformatie, een handleiding met vijf uitgewerkte boekprojecten en concrete tips voor het werken met boeken in klas of bibliotheek. Bestellen kan via www.fahrenheit451.be.

Wie een basismap heeft, kan de bibtips onderbrengen bij onderdeel 3. 'Suggesties voor de bibliotheek' uit die map en de lestips bij onderdeel 5. 'BL's in gesprek'. Maar ook zonder basismap kan je makkelijk met de bib- en lestips aan de slag.

Fahrenheit451-Top 5

Een gevarieerde selectie van vijf uitgelezen titels voor de aarzelende lezer uit het beroeps- en technisch onderwijs. Elk (school)jaar opnieuw. Met gratis bib- en lestips op www.fahrenheit451.be als aanvulling op de basismap.

E-zine

Met nieuws, recente boekentips, een tip voor bibliotheekmedewerkers, een tip voor leerkrachten en een Fahrenheit451-uitsmijter. Inschrijven voor het e-zine kan via www.fahrenheit451.be. Verschijnt maandelijks.

Studiedag

Elk schooljaar nodigen we leerkrachten en bibliotheekmedewerkers uit op een exclusieve F451-studiedag over lezen in beroeps- en technisch onderwijs.

Materialen

Affiches, promotiestickers en badges zorgen voor de herkenbaarheid van het project op school en in de bib. Bestellen kan op www.fahrenheit451.be.

1.3 Planning 2008-2009

8 oktober 2008	'Leesvoer voor de aarzelende lezer uit BSO en TSO', Dag van het Nederlands, Kortrijk
9 oktober 2008	Fahrenheit451-startfeest, Antwerpen
14-15 november 2008	'Leesbevordering in het beroeps- en technisch onderwijs', Het Schoolvak Nederlands, Brussel
voorjaar 2009	Fahrenheit451-studiedag
juni 2009	Bekendmaking Fahrenheit451-Top5 2009-2010
1 september 2009	Bib- en lestips bij Fahrenheit451-Top5 beschikbaar op www.fahrenheit451.be

Iedere maand verschijnt er een nieuw e-zine, elke week zorgen we voor nieuwe info op De Laser Online.

2. DE FAHRENHEIT451-TOP5 2008-2009

2.1 Over de Top5

Elk nieuw Fahrenheit451-jaar presenteren we een nieuwe Fahrenheit451-Top5: een gevarieerde selectie van vijf uitgelezen titels voor de aarzelende lezer uit het beroeps- en technisch onderwijs. Er zijn dunne en dikke boeken, boeken met veel of weinig beeld, er is fictie en non-fictie. We kozen dit jaar voor een titel uit de nieuwe Fahrenheit-reeks van Averbode, een reisdagboek in stripvorm, een familievete in maffiastijl, een psychologische jongerenroman en een fotoboek.

• Haat Kwadraat

Floortje Zwigman, Averbode, 2007

“Daar houdt ze van, onze mam. Van opvoedkundige uitdagingen. Ze leest er hele stapels boeken over. En wij zijn haar twee grootste opvoedkundige uitdagingen.”

Michael en Katleen zijn een tweeling, maar ze hebben niet bepaald een hechte band. Sinds hun prille kindertijd halen ze elkaar het bloed onder de nagels vandaan. Na vijftien gezamenlijke levensjaren is een grote confrontatie onvermijdelijk. Nadat de tweeling elkaar met vleesmes en taartsnijder te lijf gaat, neemt hun vader een besluit. Ze moeten naar de psycholoog. Het gesprek draait op niks uit. De enige oplossing is een scheiding. Maar hoe pak je dat aan als je broer en zus bent?

Een hilarisch boek over een herkenbaar probleem: een onuitstaanbare broer of zus. Voor iedereen die van snelle boeken houdt en die niet vies is van slapstick met een scheut Quentin Tarantino.

• Hong Kong dagboek

Maaïke Hartjes en Mark Hendriks, Oog & Blik, 2008

“Aah! Het is maar 12°C in Hong Kong en zelfs 8°C in the New Territories! Extra dekens worden uitgedeeld, er is 'n speciale alarmlijn. En Sharmon blijft maar vragen of we geen extra jassen nodig hebben. Mietjes!”

Maaïke Hartjes en Mark Hendriks, samenwerkende striptekenaars, bezoeken een pen vriendin in Hongkong. Ze houden hun belevenissen bij in een stripdagboek. Maar ‘de reis van hun leven’ blijkt een afknapper van formaat. Met veel humor en een mix van teken- en collagetechnieken brengen ze verslag uit van de cultuurshocks en hun vooroordelen over de Aziatische cultuur.

Een strip voor wie dol is op fijne cartoons met leuke details. Een bijzonder eerlijk reisboek met een afwisselende mix van persoonlijke anekdotes en originele bedenkingen bij de Hongkongse maatschappij.

• Pizzamaffia

Khalid Boudou, Moon, 2007

“Haas was in alles een aparte. Ook in hoe hij zich verzorgde en kleepte. Zelf vond hij dat hij erg op Johnny Depp leek. Je moest tien kilo paddo's innemen voor je iets van Johnny Depp in hem kon zien. Haas was een iel mannetje met vreselijke stinkpoten.”

Het gaat Brahim voor de wind. Hij heeft een boel vrienden en een geweldige meid aan zijn zijde: Alice. Met zijn lievelingsoom Faris en neef Haas baat hij bovendien een immens populaire pizzazaak uit. Samen

vormen ze een superteam. Maar als oom Faris en Haas een eigen pizzazaak uit de grond stampen, staat Brahim er plots alleen voor. Tot overmaat van ramp gaat er van dan af aan van alles mis in Brahims zaak. En daar zitten Faris en Haas achter. Als ze Alice van hem proberen af te pakken, is de maat voor Brahim helemaal vol...

Een boek dat aan eenzelfde tempo voorbijraast als pizzabezorgers op hun scooters. Een hedendaagse familievete in maffiastijl met veel humor en vaart geschreven. Over vaders en zonen. Familie-eer en trots. Maar natuurlijk ook gewoon over heerlijke pizza's en lekkere meiden.

• Slecht

Jan Simoen, Querido, 2007

"Ik heb mijn mama graag voor mij alleen.

Is dat nu slecht?

Ben ik daardoor slecht?

GODVERDOMME, MAMA WAAR BEN JE NU?"

Op het politiebureau wacht Nathan nagelbijtend op een inspecteur. Hij heeft niets gedaan. Niets ergs. Denkt hij. Dat voorval met Elke? Daar vroeg ze zelf om. Of niet? Oké, toegegeven, misschien is hij een etter. Af en toe. Maar slecht?

Aangrijpend en indringend geschreven verhaal over een rotverwende puber die door zijn stoerdoenerij regelmatig grenzen overschrijdt. Het dringt maar moeizaam tot hem door dat hij met de wraakactie op zijn ex-vriendin behoorlijk fout zit. Een psychologisch portret dat de grenzen tussen goed en kwaad aftast en dat drijft op jongerentaal. Voor alle lezers die van dun houden en die stiekem moederskindjes zijn gebleven.

• Wat een wereld! 60 jaar geschiedenis voor de lens

Eric Godeau, Gottmer, 2007

"Je moet snel leven, jong sterven en een mooi lijk worden." (James Dean)

Wat een wereld! is een fotoboek dat de moderne wereldgeschiedenis portretteert in 6 hoofdstukken en meer dan 300 prachtige foto's van Magnum-fotografen. Over mensen die de wereld veranderd hebben. Maar ook over gewone mensen en hun leven. En over de meest uiteenlopende onderwerpen: van politiek over muziek en film tot milieu. Met geweldige quotes van beroemde mensen als toemaatje.

Voor iedereen die van non-fictie en beelden houdt, die graag bladert in een boek en die kickt op lekker bekkende citaten.

2.2 In woord, muziek en beeld

De boeken in 2 minuten presenteren aan je leerlingen of de jongeren in je bib? Dat kan! Surf gauw naar <http://www.fahrenheit451.be/nieuws/top5/boeken0809.htm>. Je vindt er per boek een powerpointpresentatie in woord en beeld op maat van het doelpubliek. Met een puntige korte inhoud, weetjes over het boek, de auteur en een lezerprofiel. En een handige leidraad om de presentatie van begeleidende muziek te voorzien.

2.3 Nog?

De smaak te pakken na de Fahrenheit451-Top5? Surf naar www.boekenzoeker.org, klik Boekenzoeker15+ aan en ontdek de speciale Fahrenheit451-afdeling op deze site. Met boekenadvies op maat van de aarzelende lezer uit beroeps- en technisch onderwijs.

3. BIBTIPS

Vooraf

Alle bibtips bij de Fahrenheit451-Top5 streven volgende doelstellingen na:

- De leerlingen ontdekken het ruime collectieaanbod van de bibliotheek: boeken, strips, muziek en film.
- De leerlingen vinden informatie over boeken in de bibliotheek.
- De leerlingen ontdekken gelijkaardige boeken via de Fahrenheit451-Top5.
- De leerlingen gebruiken *www.boekenzoeker.org* als inspiratiebron.
- De leerlingen communiceren met elkaar over boeken via creatieve opdrachten.
- De leerlingen stimuleren elkaar om boeken te lezen.
- De leerlingen brengen een stuk van hun wereld in de bibliotheek binnen.
- De leerlingen beleven plezier aan boeken.
- De leerlingen gaan spontaan meer boeken lezen.

De meeste bibtips zijn gericht op klassen. Bib en school gaan immers hand in hand: via scholen werken geeft de meeste kans op succes. Dat is uiteraard alleen makkelijk als je scholen met een technische of beroepsopleiding in de buurt hebt. Is dat niet het geval, kan je als bibliotheek activiteiten organiseren voor een jongerenvereniging. Met strips boek je bijvoorbeeld zeker succes. Spreek de leiding of het bestuur van lokale jongerenverenigingen aan. Via de jeugddienst van je gemeente, raak je aan de nodige contactadressen.

Daarnaast kan je ook individuele jongeren bereiken.

- Hang affiches van de Boekenzoeker15+ uit in plaatsen waar veel jongeren komen: snoepwinkels, broodjeszaken, jeugdhuizen, jongerencafés. De affiches kan je bestellen op *www.fahrenheit451.be*.
- Deel literaire hapjes uit op een markt of plek waar jongeren komen. Tips voor het maken van literaire hapjes vind je op *www.fahrenheit451.be*, bij het archief van de bibtips.
- Plaats speciale boekentips op de website van de bibliotheek, maak een weblog, plaats nieuwe boeken in de kijker en maak de jongerenafdeling van de bibliotheek extra aantrekkelijk. Bijvoorbeeld door er foto's van jongeren met een boek uit te hangen, zoals in de rubriek 'Betrap met een boek' uit Metro.
- Schrijf een fotowedstrijd uit met thema 'Lezen is fun' of organiseer een ontwerpwedstrijd voor bladwijzers. Je geeft een thema naar keuze op. Het formaat bepaal je vooraf, zodat je makkelijk acht of meer bladwijzers op een A4-pagina krijgt. Als je het winnende ontwerp laat drukken, blijven de kosten binnen de perken. Laat een aantal jongeren van de tekenacademie in de jury zetelen.
- Breng de lokale pers op de hoogte van je acties.

En tot slot – hoe groot of klein je actie ook is – focus op je succes en geloof erin.

3.1 Haat Kwadraat

Floortje Zwigtmán, Averbode, 2007

3.1.1 Doelstellingen

- De leerlingen maken kennis met Floortje Zwigtmán.
- De leerlingen zoeken zelfstandig informatie in Mediargus en literaire bronnen in de leeszaal.
- De leerlingen vinden films en cd's in de afdeling audiovisuele media.
- De leerlingen leggen links tussen boek, film en muziek.

3.1.2 Werkwijze

Stap 1 - Opwarmer

Je stelt een aantal vragen die peilen naar de eerste indruk over *Haat Kwadraat*:

- Wat vertelt de cover? Wat verklapt de titel? Waarover zou het boek gaan?
- Is het een dik boek? Hoeveel pagina's telt het?

Lees daarna samen met een collega het eerste hoofdstuk voor. De twee hoofdpersonages, Katleen en Michael, komen afwisselend aan het woord. Overdrijven is toegelaten! Laat daarna twee leerlingen het tweede hoofdstuk voorlezen. Ga opnieuw in gesprek met de leerlingen:

- Wat valt je op aan dit verhaal? Welke emoties halen de bovenhand?
- Vind je het boek grappig? Hoe zorgt de auteur voor humor in het verhaal?
- Hoe zou het verhaal verder verlopen? Kan het nog erger, denk je?
- Vind je het normaal dat tweelingen zich zo gedragen? Is het normaal dat broers en zussen zich zo gedragen tegenover elkaar?
- Leent dit boek zich voor een toneelstuk? Hoe zou je het aanpakken om dit boek in theater om te zetten?

Toon de powerpointpresentatie in woord, beeld en muziek over *Haat Kwadraat*. Je vindt de presentatie op <http://www.fahrenheit451.be/nieuws/top5/boeken0809.htm>.

Stap 2 - Kennismaking met de auteur

De auteur van *Haat Kwadraat* is Floortje Zwigman.

Laat de leerlingen in de bibliotheek andere boeken zoeken van Floortje Zwigman.

Laat hen ook informatie zoeken over Floortje Zwigman. Leerlingen zoeken het antwoord op volgende vragen, sommigen via Mediargus, anderen via de Literom:

- Zwigman is een prijsbeest. Voor welke boeken kreeg ze *De Gouden Zoen* en *De Zilveren Zoen*?
- Is Floortje Zwigman de echte naam van de auteur?
- Waar is de auteur geboren? Waar woont ze?
- Hoe oud is Floortje Zwigman?
- Wat studeerde ze?
- Heeft ze een baan? Welke?

Stap 3 - *War of the Roses*

Floortje Zwigman liet zich voor haar boek inspireren op *War of the Roses*, een komedie/drama van 1989 uit de Verenigde Staten in een regie van Danny DeVito en met Michael Douglas en Kathleen Turner in de hoofdrollen.

Het verhaal van die film gaat als volgt:

De advocaat D'Amato raadt een cliënt aan om niet te gaan scheiden. Hij vertelt zijn cliënt het verhaal van de Roses. De Roses zijn een gelukkig stel, tot Barbara zich voorstelt hoe het leven zonder Oliver zou zijn. En dat idee bevalt haar. Na veel ruzies besluiten ze te scheiden. Ze willen echter allebei het huis hebben en dat zorgt ervoor dat er een gemeen gevecht ontstaat over wie het zal krijgen. Ze blijven allebei in het huis wonen, elk in een eigen zone.

Vraag de leerlingen welke gelijkenissen ze zien tussen *Haat Kwadraat* en *War of the Roses*. De leerlingen kunnen informatie vinden over de film op internet of in een filmgids. Je kan ook zelf zorgen voor wat prints of uitleg. Kopieer ook de flaptekst van het boek. Gelijkenissen zijn o.m. de volgende:

- De hoofdpersonages in *Haat Kwadraat*, Katleen en Michael, delen hun naam met de hoofdrolspelers uit *War of the Roses*, Kathleen Turner en Michael Douglas.

- In *War of the Roses* gaat het om de familie 'Roses', in *Haat Kwadraat* om de familie 'Rozenberg', er zit dus een gelijkenis tussen de familienamen van de hoofdrolspelers in het boek en de film.
- Zowel in *Haat Kwadraat* als in *War of the Roses* draait het om een scheiding.
- Het koppel in *War of the Roses* en de tweeling in *Haat Kwadraat* blijven onder hetzelfde dak wonen, terwijl ze elkaar niet kunnen uitstaan.

Stap 4 - Quentin Tarantino

Op de flaptekst van *Haat Kwadraat* kan je lezen dat het een boek is voor iedereen die van slapstick met een vleugje Quentin Tarantino houdt. Vraag de leerlingen of ze Quentin Tarantino kennen.

- Hou je van zijn films? Waarom (niet)?
Laat de leerlingen informatie opzoeken over Quentin Tarantino op internet of in een filmgids.
- Wat zijn belangrijke eigenschappen van zijn films?
Heeft je bibliotheek films van de regisseur in huis, laat ze dan opzoeken door de leerlingen en toon daarna een fragment.

Stap 5 - Soundtrack

Vraag de leerlingen welke muziek het best zou passen bij een eventuele verfilming van *Haat Kwadraat*. Laat de leerlingen in kleine groepen soundtracks zoeken die passen bij de eerste twee hoofdstukken of bij een hoofdstuk dat ze zelf kiezen.

Floortje Zwigtmán geeft al een hint in het motto van haar boek: een fragment uit 'Everything about you' van Ugly Kid Joe. Laat de leerlingen het lied opzoeken in de cd-afdeling en laat het horen. Achteraan in het boek geeft Zwigtmán nog meer muziektips. Laat hen de cd's opzoeken en de songs beluisteren.

3.1.3 Meer lezen?

Je kan de leerlingen nog enkele boekentips uit je collectie meegeven. Wie *Haat Kwadraat* ziet zitten, houdt waarschijnlijk ook van de boeken van Alyssa Brugman of die van Melvin Burgess:

- Foxy, mijn leven als teef* / Melvin Burgess, Gottmer, 2002.
- Junkies* / Melvin Burgess, Gottmer, 2006.
- Verraad* / Alyssa Brugman, Houtekiet, 2005.

Wie graag boeken over tweelingen leest, kan je deze tips meegeven:

- De zilveren citadel* / Anthony Horowitz, Facet, 2002.
- Een bed van rozen* / Susanne Koster, Sjaloom, 2006.

3.2 Hong Kong dagboek

Maaïke Hartjes en Mark Hendriks, Oog & Blik, 2008

3.2.1 Doelstellingen

- De leerlingen leren de bibliotheek als gebouw kennen.
- De leerlingen leren informatie zoeken in Mediargus, de Literom en literaire bronnen in de leeszaal.
- De leerlingen maken kennis met www.boekenzoeker.org.

3.2.2 Werkwijze

Stap 1 - Opwarmer

Speel als opwarmer het geheugenspel 'Ik ga op reis en ik neem mee...'-spel. Laat de leerlingen in een kring zitten of in rijen. De eerste leerling vult de zin 'Ik ga op reis en ik neem mee...' aan met de titel van

een stripreeks. De tweede leerling herhaalt wat zijn voorganger heeft gezegd en voegt er een nieuwe stripreeks aan toe. Zo gaat het spel door. Wie geen nieuwe stripreeks kan toevoegen, of de reeks van zijn voorgangers niet correct herhaalt, valt uit. Wie de langste reeks titels foutloos kan opsommen wint.

Toon de powerpointpresentatie in woord, beeld en muziek over *Hong Kong dagboek*. Je vindt de presentatie op <http://www.fahrenheit451.be/nieuws/top5/boeken0809.htm>

Laat de leerlingen daarna in de bib rondlopen. Je hebt er verschillende fotokopieën uit het boek neergelegd. Je vergroot de pagina's best uit tot A4-formaat, want door het kleine formaat is *Hong Kong dagboek* niet altijd even makkelijk leesbaar. Leerlingen kiezen een fotokopie uit die hen het meest aanspreekt.

Laat hen vertellen over hun favoriete pagina:

- Wat vind je van de vormgeving? Van het lettertype?
- Vind je jouw fragment grappig? Hoe zorgt Maaïke Hartjes daarvoor?
- Wat leer je over Hongkong uit jouw fragment? Over de mensen, gebruiken, het leven in de stad?
- Kom je meer te weten over de twee striptekenaars? En over het meisje dat ze bezoeken?

Stap 2 - Hong Kong dagboek creatief

Zorg vooraf voor voldoende potloden, gommen en papier. Maak met een fragment duidelijk hoe Maaïke Hartjes en Mark Hendriks Hongkong door een westerse bril bekijken. En hoe ze daardoor dingen abnormaal vinden, die voor Hongkongers net vanzelf spreken.

Geef de leerlingen daarna de opdracht per twee de bib met totaal nieuwe ogen te bekijken. Niet met een westerse blik, maar door de ogen van een plattelandsbewoner van een vreemd land die nog nooit eerder een bibliotheek heeft bezocht.

Vraag de leerlingenduo's een A4-schets te maken van een deel in de bib dat hen – vanuit die nieuwe blik – opvalt of dat ze bizar vinden. Om hen op weg te helpen, kan je hen volgende vragen meegeven:

- Hoe is de balie ingericht? Hoe zijn de mensen aan de balie?
- Hoe staan de boeken opgesteld? Is het systeem makkelijk of moeilijk te ontcijferen?
- Hoe zit het met de bewegwijzering in de bib?
- Kan je een profiel maken van de bibliotheekbezoekers? Van de mensen die surfen aan de bib-computers? Van de mensen die de krant komen lezen in de bib?
- Hoe ziet het gebouw eruit aan de buitenkant? En aan de binnenkant?

Leerlingen mogen hun schets becommentariëren. Om de stijl van *Hong Kong dagboek* aan te houden, gebruiken ze in hun commentaar de nodige humor en herkenbaarheid. De leukste tekeningen krijgen een ereplaats in de bib. Als je ze inscant, kan je ze tonen op de website van de bibliotheek of de school.

Stap 3 - Hong Kong dagboek schools

Bekijk samen een film(fragment) over Hongkong.

- Welke informatie krijg je bij de film? Welke bij het boek?
- Waar gaat je voorkeur naar uit? Waarom?

Laat hen een strip als *Hong Kong dagboek* zoeken.

- Heb je een vergelijkbare strip gevonden? Of is *Hong Kong dagboek* uniek?

Laat hen daarna een reisgids over Hongkong zoeken. Of laat hen een cultuurgids over Hongkong vergelijken met *Hong Kong dagboek*, bijvoorbeeld *Cultuur bewust! Hongkong. Een leidraad voor gewoonten & etiquette* / Clare Vickers, Elmar, 2008.

- Welk boek geeft het meeste informatie?
- Welk boek heeft jouw voorkeur?

Toon leerlingen hoe ze een bespreking van *Hong Kong dagboek* kunnen opzoeken in de literaire databanken en hoe ze meer info over de strip en de tekenaars kunnen vinden via Mediargus of Literom. Je kan hen ook laten kennismaken met www.stripmagazine.be of www.boekenzoeker.org en hen daar een strip laten opzoeken die zich afspeelt in een ander land.

> *Www.stripmagazine* is een magazine voor fans van het beeldverhaal met interviews, columns, vaste rubrieken, diepgravende artikels over strips en veel meer.

> *Www.boekenzoeker.org* is een site met boekenadvies op maat voor jonge mensen.

3.2.3 Extra – de stripkoffer

Hong Kong dagboek kan een opstap zijn om leerlingen in het beroeps- en technisch onderwijs te laten kennismaken met andere bijzondere strips. Met strips lezen is immers niks mis. De snelle beeldcultuur spreekt jongeren aan. Tekeningen kunnen een meerwaarde geven aan geschreven teksten. Maar hoe vind je de betere strip in de chaos van het aanbod voor tieners en volwassenen?

Je kan je laten inspireren door de inhoud van de stripkoffer die in deze bibtip beschreven wordt. Daarin vind je alvast een dertigtal titels die de moeite waard zijn. De stripkoffer kan je uiteraard ook voor ASO-klassen gebruiken, mits aanpassing van een aantal titels.

Doelstellingen bij deze extra bibtip zijn:

- De leerlingen leren andere strips waarderen dan *Kiekeboe*, *Urbanus*, *Kuifje*...
- De leerlingen ontlene minder gekende reeksen meer uit.
- De leerlingen trainen hun spreekvaardigheden.

Stap 1 – Stripkoffer samenstellen

Zoek een oude reiskoffer, bij voorkeur op wieljes, zodat je hem makkelijk kan verplaatsen. Daarna vul je de reiskoffer met volgende materialen:

- *Laat ze strips lezen*, Jan Cumps en Kurt Morissens, Acco, 2007.

In dit boek vind je besprekingen van strips, maar ook suggesties voor het gebruik van strips in een bibliotheek of klas. De auteurs geven ook aan dat strips meer info in petto hebben dan je op het eerste gezicht zou verwachten. Wat dacht je bijvoorbeeld van een les geschiedenis over de jaren '50 met de familie Snoek van Willy Vandersteen? Of van een les over spreekwoorden en gezegden in smurfentaal? Laat ze strips lezen bruist van de ideeën en is onmisbaar als inspiratiebron in je stripkoffer.

- Een dertigtal strips: parels, de crème de la crème uit de stripwereld en vooral strips die bij het grote publiek minder bekend zijn, bijvoorbeeld: ¹

- *20th Century boys 1-7*, Naoki Urasawa, Glénat Benelux (manga, vervolgstrips).
- *Aya uit Yopougon 1-2-3*, Marguerite Abouet en Clément Oubrerie, Uitgeverij L (vervolgstrips).
- *Betelgeuze 1-5. Deel 1: De planeet*, Leo, Dargaux (vervolgstrips).
- *Blake en Mortimer 1-18. Deel 6: Het gele teken*, Edgar P. Jacobs, Blake en Mortimer.
- *Boeddha 1-7. Deel 1: Kapilavastoe*, Osamu Tezuka, Uitgeverij L (vervolgstrips).
- *Carthago 1*, Christophe Bec en Eric Henninot, Daedalus.
- *Charly 1-13. Deel 1: Duivels speelgoed*, Denis Lapière en Magda Seron, Dupuis, (vervolgstrips).
- *De Chninkel 1-3. Deel 1: Het gebod*, Jean Van Hamme en Grzegorz Rosinski, Casterman (vervolgstrips).
- *Cordelia 1-7*, Ilah, Oogachtend.
- *De maagd en de neger. Papa en Sofie*, Judith Vanistendael, Oog & Blik.
- *De ongelofelijke avonturen van Kobijn 0-5. Deel 1: Slaloms*, Louis Trondheim, Silvester.

---

1. Met dank aan Kurt Morissens, co-auteur van *Laat ze strips lezen!* en bezieler van www.stripmagazine.be, stripwinkel Koeritza in Aalst en stripwinkel Beo in Antwerpen voor hun advies. Het spreekt voor zich dat de lijst naar hartenlust kan worden aangevuld met je eigen keuzes. Ook in *100 stripklassiekers* (G. De Weyer, Atlas, 2008) vind je wellicht inspiratie. Het boek verschijnt in september 2008.

- *De tweede kus 1-2-3. Deel 1: Ringo*, Conz, Oogachtend (vervolgstrips).
- *De vloek van de paraplu*, Lewis Trondheim, Oog & Blik.
- *De werelden van Aldebaran 1-5*, Leo Betelgeuze, Dargaux.
- *Death note 1-8. Deel 1: De verveling*, Tsugumi Ohba en Takeshi Obata, Kana (manga, vervolgstrips).
- *Dracula 1-2-3. Deel 1: Vlad de spietsers*, Yves Huppen en Hermann, Casterman.
- *Een deken van sneeuw*, Craig Thompson, Oog & Blik.
- *Het jaar van de olifant 1-6. Deel 1: doorlopende lijn*, Willy Linthout, Bries.
- *Hong Kong dagboek*, Maaïke Hartjes en Mark Hendriks, Oog & Blik.
- *Isaac de piraat 1-5. Deel 1: Amerika*, Christophe Blain, Oog & Blik.
- *Jerome K. Jerome Bloks 1-19. Deel 17: De marionet*, Alain Dodier, Dupuis.
- *Kaamelott 1-2. Deel 1: de heerscharen van de dood*, Steven Dupré, Dupuis (geen vervolgstrips).
- *Magasin Général 1-2-3. Deel 1: Marie*, Loisel en Jean-Louis Tripp, Casterman (vervolgstrips).
- *Miltons dromen 1-2*, Maël en Frédéric Fréjard, Dupuis.
- *Nana 1-7*, Ai Yazawa, Kana (manga).
- *Névé 1-5. deel 1: Blauwe blik*, Lepage, Talent.
- *Nick Naffer 1-2. Deel 1: Gangsta zonder blaffer*, Manu Larcenet, Oog & Blik.
- *No limits*, Derib, Lombard.
- *Over de grenzen van de tijd 1-2*, Georges Abolin & Olivier Pont, Dargaud Benelux.
- *Pema Ling 1-4. Deel 1: Van tranen en bloed*, Georges Bess, Dupuis.
- *Pedro de neusbeer 1-3*, Gaudalet en Larcenet, Dupuis.
- *Persepolis 1-4*, Marjane Satrapi, Atlas (vervolgstrips).
- *Peter Pan 1-6 Deel 1: Londen*, Loisel, Arboris.
- *Senne & Sanne 1-2*, Marc Verhaegen, Mezzanine.
- *Thorgal 1-30. Deel 27: De barbaar*, Jean Van Hamme en Grzegorz Rosinski, Lombard.
- *Titeuf 1-10. Deel 1: Vrijen is vies*, Zep, Glénat Benelux.
- *Vallende ziekte 1-2-3*, B. David, Atlas (vervolgstrips) (vooral ASO).

- Fotokopieën in kleur of zwart-wit:

Kopieer telkens één relevante pagina uit elke strip. Noteer nauwkeurig de bibliografische referenties van de strip op de kopie. Op de achterkant van de kopie geef je een korte samenvatting van de strip. Je kan je baseren op de besprekingen van www.boekenzoeker.org, *Ovinob*, *Literom*, www.stripemagazine.be... of eenvoudigweg op de flaptekst van de strip. Steek elke kopie in een plastic insteekhoes. Je kan de samenvattingen ook apart houden en lamineren, zodat ze een tijd meegaan.

- Een overzichtslijst:

Maak een lijst van alle strips die in de koffer zitten. Voorzie voldoende plaats om de namen of volgnummers van de leerlingen te noteren en voor een quotering van elke strip.

- Evaluatieblad

- Lesmateriaal voor de leerkracht:

- Fragmenten uit de Fahrenheit451-basismap (namelijk: pagina 25 'Stukjes', pagina 30 'Boekennet', pagina 46 'Boekenbabbel' en pagina's 84-86 'Bookpushers').
Opgelet: verwijst op de kopieën duidelijk naar de Fahrenheit451-basismap en vermeld duidelijk '© Stichting Lezen'.
- Lestips 'De wonderlijke stripkoffer' (zie: Stap 3).

Stap 2 – Verleid een leerkracht

Bib en school gaan hand in hand. De stripkoffer met kant-en-klaar lesmateriaal vormt de ideale brug tussen bib en school. Wie na de lessen met de stripkoffer door strips betoverd raakt, vindt spontaan de weg naar andere strips in de bibliotheek. Maak dus zoveel mogelijk reclame voor je stripkoffer: op de website van de bibliotheek, via een advertentie in de streekkrant, of met een eenvoudige folder die je aan de scholen in je buurt bezorgt. Spreek af met individuele leerkrachten en neem de tijd om hen je materiaal te presenteren.

Leen de stripkoffer uit aan een klas. Scholen met meer tijd kunnen de leerlingen naar de bib laten komen, scholen met minder tijd kunnen een leerkracht de koffer laten ophalen. Je kan uiteraard ook zelf op stap met de koffer.

Stap 3 – Over aan de leerkracht

Jouw taak als bibmedewerker zit er nu op. Je geeft het roer uit handen aan de leerkracht die de stripkoffer heeft uitgeleend. Je geeft hen volgende lestips mee.

LESTIPS - 'DE WONDERLIJKE STRIPKOFFER'

Stap 1 – Opwarmer

Speel als opwarmer het geheugenspel 'Ik ga op reis en ik neem mee...'-spel. Laat de leerlingen in een kring zitten of in rijen. De eerste leerling vult de zin 'Ik ga op reis en ik neem mee...' aan met de titel van een stripreeks. De tweede leerling herhaalt wat zijn voorganger heeft gezegd en voegt er een nieuwe stripreeks aan toe. Zo gaat het spel door. Wie geen nieuwe stripreeks kan toevoegen, of de reeks van zijn voorgangers niet correct herhaalt, valt uit. Wie de langste reeks titels foutloos kan opsommen wint.

Stap 2 – Fragment uitkiezen

Het stripklimaat is opgewarmd. De koffer gaat open. Je toont alleen de gekopieerde strippagina's. Leg ze open op een tafel. Elke leerling kiest een blad uit. Geef hen voldoende tijd. Als iedereen een pagina heeft uitgekozen, geef je ook de samenvatting of recensies over de strip. Na het lezen van die samenvatting kunnen ze hun keuze bevestigen of eventueel een andere pagina uitzoeken.

Stap 3 – Argumenteren

Laat de leerlingen per twee zitten en aan elkaar vertellen waarom ze voor deze strip kiezen. Geef ze elk vijf minuten. Om hun argumentatie te stofferen kan je hen eerst een spin-associatie (webbing) laten maken. Die techniek waarbij leerlingen op basis van een beperkt aantal gegevens ideeën formuleren waar het boek van hun keuze inhoudelijk over zou kunnen gaan, wordt beschreven op pagina 25 in de Fahrenheit451-basismap. Een kopie van die pagina vind je in de stripkoffer.

Stap 4 - De strip ontdekken

Is de strip die ze uitgekozen hebben op basis van de tekst en tekeningen van het fragment de moeite waard? Om die vraag te beantwoorden gaat de koffer open en neemt iedere leerling de strip die bij het fragment van zijn keuze hoort. Peil naar de reacties:

- Wat roept de cover bij je op?
- Wat vind je van de dikte van de strip?

Leerlingen mogen nog een andere strip kiezen, als hun keuze blijkt tegen te vallen.

Stap 5 – Huistaak

Je laat de leerlingen hun strip thuis lezen. Na maximum drie dagen ga je over naar Stap 6.

Stap 6 - Strips bespreken (Trek voor deze stap minstens twee lesuren uit.)

Hou eerst een verkennend gesprek:

- Heb je de strip graag gelezen? Waarom (niet)?
- Is er een hoofdpersonage? Wie is dat?
- Hoe is zijn of haar karakter?

- Wie zijn de nevenpersonages?
- Heeft het verhaal je geraakt? Waarom (niet)?
- Aan wie zou je de strip aanbevelen? Waarom?

Laat je leerlingen nadenken over wat hun strip zo tof, bijzonder... maakt. Laat ze dat in één zin samenvatten. Laat de leerlingen vervolgens rondlopen in de klas met hun strip. Bij elke ontmoeting met een andere leerling worden die samenvattende zinnen uitgewisseld. Daarna stappen ze weer door en delen ze de zin met een andere klasgenoot. Zo laat je hen doorgaan tot elke leerling bij al zijn klasgenoten is geweest.

Daarna kiezen ze één partner uit en proberen hem of haar uitvoerig te overtuigen om zijn of haar strip te lezen. Na vijf minuten wisselen de leerlingen van partner. De leerlingen zijn nu voldoende los om hun strip aan de hele klas voor te stellen. Ze moeten proberen om zoveel mogelijk leerlingen te overtuigen van hun strip. Na elk 'verkooppraatje' noteer je als leerkracht telkens wie de strip graag wil lezen. Elke strip kan ook een quotering krijgen.

Tot slot deel je de overzichtlijst met strips uit en evalueer je de les:

- Wat vond je van de les?
- Wie gaat er vervolgdelen van zijn strip lezen?
- Wie gaat nog een andere strip uit de lijst lezen?

Verwijs ook naar de bibliotheek waar ze de strips kunnen uitlenen.

Stap 7 - Showtime

Laat de leerlingen een powerpointpresentatie maken over hun strip. Ze kunnen zich laten inspireren door de powerpointpresentaties bij de Fahrenheit451-Top5 op:

<http://www.fahrenheit451.be/nieuws/top5/boeken0809.htm>

Je kan hen ook een foto van elkaar laten maken met hun favoriete strip. Hang ze op, plaats ze op de website van de school en bezorg ze aan de bibliotheek die de stripkoffer uitleende. Zij kunnen de foto's ophangen in de stripafdeling.

Stap 8 – Extra's

Bezoek een museum met je klas:

- Het stripmuseum in Brussel.
- Het fonkelnieuwe Kuifjesmuseum in Louvain-la-Neuve dat in mei 2009 wordt geopend.

Laat je leerlingen kennismaken met de website www.stripemagazine.be.

Nodig een stripauteur uit met (inhoudelijke en financiële) steun van Stichting Lezen. Alle info vind je op www.stichtinglezen.be, doorklikken op 'Auteurslezingen'. Volgende auteurs staan op de lijst van gesubsidieerde auteurs of tekenaars:

- Jan Cumps, co-auteur van *Laat ze strips lezen*, Acco, 2007.
- Marcel Rouffa, illustrator van de strip *Ver van leper*, Facet, 2000.
- Jeroen Janssen, illustrator van *Muzungu – sluipend gif*, Uitgeverij Wonderland Halfvier, 1997.

Laat je inspireren door *100 stripklassiekers*, G. De Weyer, Atlas, 2008 (verschijnt in september).

Hou het Brussels stripjaar in de gaten. In volgend artikel van *De Morgen* vind je alvast een boel tips:

2009 wordt Brussels stripjaar

'Brussels 2009 BD Comics Strip' is de noemer van een themajaar rond het stripverhaal in de hoofdstad. Het feestjaar opent in de krokusvakantie van 2009 met een 'Balloons Day Parade'. De 'reuzenballonnentocht' vindt plaats op 21 of 28 februari op de noord-zuidas in het centrum van Brussel. Andere blikvangers zijn de exclusieve tentoonstellingen in de Koninklijke Musea voor Schone Kunsten (Een gemengde blik op het Belgisch stripverhaal), in Bozar (De Sexties) en in het stadhuis van Brussel (Willy Vandersteen: het Brussels epos). De tentoonstelling in de KMSK geeft aan de hand van een twintigtal hedendaagse Belgische auteurs een overzicht van honderd jaar stripverhaal. De Sexties belicht het werk van Guido Crepax, Paul Cuvelier, Jean-Claude Forest en Guy Peellaert, kunstenaars met wortels in de jaren zestig.

Er staan ook tentoonstellingen op het programma in onder meer het Belgisch Centrum van het Beeldverhaal (BCB), in het Joods Museum van België, het Huis Autrique en in de Stichting Raymond Leblanc. De gemeentelijke stripfestivals van Ganshoren en Sint-Gillis zullen in het teken staan van het themajaar. Het Joods Museum ontvangt de tentoonstelling Van Superman tot De kat van de rabbijn (6 mei-16 augustus), die focust op Joodse kunstenaars en auteurs. De tentoonstelling was eerder al te zien in Amsterdam en Parijs. In het BCB zullen drie tentoonstellingen elkaar opvolgen. De eerste gaat over het Aziatische stripverhaal. Ook de opening van het Nerohuis is een hoogtepunt, evenals de uitreiking van de Grote Prijs Michel Vaillant en de productie van de grootste stripplaat ter wereld. © 2008 Uitgeverij De Morgen n.v.

3.3 Pizzamaffia

Khalid Boudou, Moon, 2007

3.3.1 Doelstellingen

- De leerlingen ontdekken de Fahrenheit451-afdeling op www.boekenzoeker.org en leren zo andere Fahrenheit451-boeken kennen.
- De leerlingen verzamelen informatie door gebruik te maken van de catalogus of – facultatief – van Mediargus en de literaire bronnen in de leeszaal.

3.3.2 Werkwijze

Stap 1 - Opwarmer

Toon de powerpointpresentatie in woord, beeld en muziek bij *Pizzamaffia*. Je vindt ze op <http://www.fahrenheit451.be/nieuws/top5/boeken0809.htm>

Stap 2 - Moodboard

Laat de leerlingen per groepje een moodboard maken over het boek: een creatieve collage van tekst, foto's, tekeningen... die de sfeer van *Pizzamaffia* volgens de leerlingen het best weergeeft. Het mooiste moodboard hang je op in de bib en beloon je met gratis pizza voor het hele groepje.

Stap 3 - Prikbord

In *Pizzamaffia* vindt Brahim zijn job in de pizzazaak van zijn vader een pak belangrijker dan school. Dat is erg herkenbaar voor leerlingen uit beroeps- en technisch onderwijs. Heel wat leerlingen hebben een bijbaantje op woensdagmiddag of in het weekend. Laat dat je inspireren voor een jobprikbord. Jongeren mogen er alle nieuwtjes, tips and tricks, do's and don'ts over bijbaantjes ophangen. Maak reclame voor je bord in de lokale pers. Zo kan de lokale middenstand hun zoekertjes ook op het prikbord aanbieden.

Stap 4 - www.boekenzoeker.org

Laat leerlingen (en hun leerkrachten) kennismaken met de Fahrenheit451-afdeling op www.boekenzoeker.org. De website is een inspiratiebron om een geschikt boek te vinden. Je kan hen de website uiteraard laten ontdekken op de computers van de bibliotheek. Geen computer ter beschikking? Dan kan je de website op een andere manier promoten.

Kopieer een aantal boekentips uit de Fahrenheit451-afdeling op www.boekenzoeker.org en print of plak ze op gekleurd papier. Leg die per categorie van de Boekenzoeker: 'Ik heb geen tijd', 'Doe mij maar spannend en fantastisch', 'Ik heb alleen maar tijd voor de liefde'...

Laat de leerlingen een titel uitkiezen. Nadien laat je hen het boek opzoeken via de catalogus om het uit te lenen. Zorg voor enkele extra exemplaren van *Pizzamaffia*.

Stap 5 - Ingrediënten voor een goed boek

Vraag leerlingen om te brainstormen over alle ingrediënten die nodig zijn voor een goed boek. Daarna mogen ze die ingrediënten op een aantrekkelijke manier schrijven, tekenen en plakken in een cirkel (= pizzavorm). Hebben ze een boek gelezen dat voldoet aan alle ingrediënten? Dan mogen ze een bespreking van het boek aan de pizza toevoegen.

Stap 6 - Pizzaonderlegger

Pizzamaffia is een boek dat aan eenzelfde tempo voorbij raast als pizzabezorgers op hun scooters. Lees het fragment 'Panjabipizzamixdonderdag' op pagina 15. Dat fragment geeft meteen de toon aan van het boek. Khalid Boudou maakt in enkele zinnen duidelijk dat de zaak van Faris, zijn zoon Haas en diens neef Brahim erg populair is. Het is er druk, druk, druk.

Elke pizzazaak waar het snel moet gaan, verspilt geen tijd aan tafeldekken. Geen tafellakens dus, maar wel een onderlegger. Laat leerlingen in groepjes een Pizzamaffia-onderlegger ontwerpen. Met een korte inhoud van het boek, leuke citaten, pizzawetjes... En opgesmukt met beeldmateriaal naar keuze.

Uiteraard hoeft de opdracht niet te beperken tot *Pizzamaffia* alleen. Je kan leerlingen ook de opdracht geven om een onderlegger te ontwerpen waarop ze hun favoriete boek promoten. Bij voorkeur een 'snelle hap' - een dun boek dat makkelijk wegleeft - om helemaal in de fastfood-sfeer te blijven.

Laat bibliotheekzoekers stemmen op hun favoriete ontwerp. De winnaar krijgt pizza voor hele groepje. Misschien vind je wel een sponsor die de onderleggers laat drukken? Helemaal fijn wordt het als een plaatselijke pizzazaak het winnende ontwerp ook echt gebruikt. Wie uit eten gaat, vindt zo een heerlijke leestip onder zijn bord.

Stap 7 - Film

Vertel leerkrachten dat ze met hun leerlingen naar de verfilming van *Pizzamaffia* kunnen. De film komt uit in voorjaar 2009. Of misschien haalt de bibliotheek de dvd wel in huis?

3.4 Slecht

Jan Simoen, Querido, 2007

3.4.1 Doelstellingen

- De leerlingen ontdekken de Fahrenheit451-afdeling op www.boekenzoeker.org.
- De leerlingen ontdekken andere detectives voor jongeren.
- De leerlingen verzamelen informatie door gebruik te maken van de bibliotheekcatalogus.
- De leerlingen vinden informatie over boeken en auteurs in de leeszaal via Mediargus, Literom, Fictierom en andere bronnen.
- De leerlingen vinden informatie over jeugdcriminaliteit.

3.4.2 Werkwijze

Stap 1 - Opwarmer 'Geheimzinnig gefluister'

Leg een vijftiental detectives voor jongeren klaar. In § 3.4.3 vind je een lijstje ter inspiratie. Selecteer ook zeker enkele boeken uit de categorie 'Doe mij maar spannend' bij de Fahrenheit451-afdeling van www.boekenzoeker.org. Leg er ook een aantal samenvattingen en recensies bij. Maak er iets fleurigs en aantrekkelijks van met gekleurd papier of pictogrammen.

Laat de leerlingen elk één flaptekst of een samenvatting lezen. Laat hen daaruit één spannende zin kiezen. Laat hen de zin aan elkaar doorfluisteren. Na tien leerlingen wordt de zin hardop gezegd. Is die nog steeds dezelfde? Laat de leerlingen raden bij welk boek deze zin hoort.

Stap 2 - Voorstelling van het boek

Toon de cover van *Slecht*:

- Waarover zou dit boek gaan?
- Is het dik? Hoeveel pagina's telt het boek?

Lees een beginfragment voor, bijvoorbeeld pagina's 9-11 ("... o kut, daar heb je mijn kop weer, in die fucking spiegel. Ik haat mijn kop."). Bespreek het fragment met de leerlingen:

- Wat weet je nu meer?
- Waar zit het hoofdpersonage? Wie is hij? Wat heeft hij gedaan?

Typisch voor spannende boeken en dus ook voor *Slecht* is dat de lezer van in het begin erg nieuwsgierig wordt gemaakt. Het raadsel wordt heel langzaam opgelost. Ondertussen leef je wel mee met de emoties van het hoofdpersonage.

Toon de powerpointpresentatie in woord, beeld en muziek bij *Slecht*. Je vindt ze op:

<http://www.fahrenheit451.be/nieuws/top5/boeken0809.htm>

Stap 3 - De catalogus

Laat de leerlingen opzoeken in de bibliotheekcatalogus:

- Wat komen we via de catalogus meer te weten over dit boek?
- Bijvoorbeeld over: vindplaats, uitleenstatus, doelgroep, samenvatting, thema's?
- Wat is het verschil tussen een thema en een trefwoord?

Een thema zegt waar over een roman over gaat (trucje: beide woorden tellen vijf letters).

Een trefwoord zegt waar een informatief boek over gaat (trucje: beide woorden zijn een stuk langer).

Laat de leerlingen de thema's van *Slecht* opschrijven en hen daarna een ander boek over één van die thema's vinden.

Willen de leerlingen informatie over de thema's? Laat hen dan het woord als trefwoord intikken en hen de titel noteren van een informatief boek met dit trefwoord.

Ook van de andere detectiveboeken (zie: Stap 1 – Opwarmer) laat je hen de thema's opzoeken.

Stap 4 - www.boekenzoeker.org

Hou een gesprek met de leerlingen:

- Hoe kiezen zij voor een bepaald boek?
- Wie of wat helpt hen bij het kiezen?

Toon daarna www.boekenzoeker.org, indien mogelijk op een projectiescherm, anders op pc. Klik door op de Fahrenheit451-afdeling van de website.

- Hoe zijn de boeken ingedeeld?
- Welk genre geniet je voorkeur?

Je kan hen ook het boek *Fahrenheit451* (Ray Bradbury, 1953) op de site tonen, een sciencefictionboek dat speelt in een wereld waar boeken verbannen zijn en kritische gedachten worden onderdrukt. De titel van het boek refereert aan de temperatuur waarop het papier van boeken vlam vat en verbrandt. Ter info: 451 graden Fahrenheit is ongeveer 233 graden Celsius.

Laat hen daarna een titel kiezen op www.boekenzoeker.org. Zijn er onvoldoende computers, print dan vooraf van elke categorie op de Boekenzoeker ('Ik heb geen tijd', 'Doe mij maar spannend en fantastisch'...) een lijstje met boekentips af, zodat elke leerling de gelegenheid heeft om rustig te kiezen.

Ze kunnen ook kiezen uit de detectives van het opwarmingsspel.

Via de catalogus kunnen ze zelf de boeken zoeken op de rekken en het daarna uitleenen. Zorg voor een aantal extra exemplaren van *Slecht*.

Deel tot slot de Boekenzoeker15+-stickers uit. Je kan ze bestellen via www.fahrenheit451.be.

Stap 5 - Mediargus

Nathan uit *Slecht* wordt verhoord door de politie. Hou daarover een gesprek met de leerlingen:

- Vliegt Nathan de gevangenis in, denk je?
- Waar kan je informatie vinden over jeugdgevangenen?
- Hoe erg moet een misdaad zijn voor je een gevangenisstraf krijgt?
- Waar vind je informatie over jeugdcriminaliteit?

Stel voor om lukraak een pak kranten en tijdschriften te doorzoeken.

- Hoeveel tijd vraagt het om zo de juiste info te vinden, denk je?

Stel daarna de snellere manier voor: namelijk via Mediargus of de persmappen van Mediargus. De persmap 'jeugdcriminaliteit' bevatte in juli 2008 meer dan 70 artikels; de persmap 'jeugdcriminaliteitbeleid' bevatte toen 56 artikels.

- Hoe snel vind je op deze manier informatie uit kranten en tijdschriften?

In Mediargus vind je ook informatie over boeken en auteurs. Over die twee onderwerpen verschijnen immers artikels in kranten en tijdschriften. Maar niet alle bibliotheken beschikken over Mediargus. Literaire databanken zijn wel in de meeste bibliotheken te raadplegen.

Stap 6 - Literom en Jeugdliterom

Laat de leerlingen zoeken in de Literom en de Jeugdliterom:

- Welke belangrijke prijs kreeg Slecht in 2008? (Gouden Zoen)
- Kreeg het boek ook een andere prijs? Welke?(Boekenwelp)
- Welk beroep heeft de auteur? (leraar)

Stap 7 - Theaterversie

In voorjaar 2009 gaat de theaterversie van *Slecht* in première (zie: Het Nieuwsblad, 17 mei 2008).

Stap 8 - Nodig uit

Nodig Jan Simoen uit voor een auteurslezing met (inhoudelijke en financiële) steun van Stichting Lezen. Alle info vind je op www.stichtinglezen.be, doorklikken op 'Auteurslezingen'.

Neem vooraf contact op met de leerkrachten en bezorg de uitgenodigde klassen materiaal over Jan Simoen uit diverse bronnen. Bezorg de klas vooraf enkele boeken om te lezen. Ook na het bezoek kan dit nog. Enkele leerlingen kunnen de auteur verwelkomen en iets vertellen over hun klas of de boeken die ze gelezen hebben.

Of nodig iemand van de politie uit om te spreken over jeugdcriminaliteit.

3.4.3 Meer lezen?

Hier vind je een lijst met detectives en ander spannends voor jongeren:

- *Adres hemelhoog*, Guillaume Guéraud, Altiora, 2002 (misdad).
- *Black*, Dirk Bracke, Davidsfonds/Infodok, 2006 (misdad).
- *De kooi*, Ron Langenus, Averbode, 2002 (detective).
- *Dodelijke camera*, Robert Swindells, De Vries-Brouwers, 2006 (misdad).
- *Doodsbang*, Norah Macclintock, Clavis, 2004 (detective).
- *Een gang met gele deuren*, R. Molenmaker, Van Holkema en Warendorf, 2005 (thema: jeugd-gevangenen).
- *Het engelenhuis*, Dirk Bracke, Davidsfonds/Infodok, 2003 (thema: jeugdgevangenen).
- *Het parfum*, Patrick Süskind, Prometheus, 1985 (detective).
- *Het wonderbaarlijke voorval met de hond in de nacht*, Mark Haddon, Contact, 2004 (detective).
- *Het zit in de familie*, Kevin Brooks, Facet, 2005 (detective).
- *M'n liefde, m'n dwijfe*, Roald Dahl, Pockethuis, 2003 (detective).
- *Martyn Big*, Kevin Brooks, Standaard, 2003 (detective).

- *Missie Silverfin*, Charlie Higson, Pimento, 2006 (detective).
  - *Scorpia*, Anthony Horowitz, Facet, 2004 (detective).
  - *Terreur op school*, Pete Johnson, Averbode, 1999 (detective).
  - *Toen Felicia verdween*, J. Lier Horst, Querido, 2005 (detective).
  - *Wilde vlucht*, Per Knutsen, Clavis, 1997 (thema: jeugdcriminaliteit).
  - *Winterbaai*, Mats Wahl, Davidsfonds/Infodok, 1998 (thema: jeugdcriminaliteit).
  - *Zes maal één is zeven*, Gerda Van Erkel, Davidsfonds/Infodok, 2001 (thema: jeugdcriminaliteit).
  - *Zoek*, Mats Wahl, Davidsfonds/Infodok, 2005 (detective).
-

3.5 Wat een wereld! 60 jaar geschiedenis voor de lens

Eric Godeau, Gottmer, 2007

3.5.1 Doelstellingen

- De leerlingen spelen met citaten.
- De leerlingen vinden hun weg in jaarboeken, kunstboeken, fotoboeken en boeken over specifieke onderwerpen.
- De leerlingen ontdekken de rijkdom en actualiteit van tijdschriften.
- De leerlingen combineren foto's met teksten.
- De leerlingen worden gestimuleerd in hun analytisch en synthetisch denken.
- De leerlingen verruimen en verdiepen hun tijdsbewustzijn.
- De leerlingen ontdekken nieuwe collecties in de bibliotheek.

3.5.2 Werkwijze

Alles uit de kast

Wat een wereld! is rijk aan foto's, citaten, gebeurtenissen. Het geeft beelden en indrukken over politiek, kunst, mode, wetenschappen, rampen... Het boek nodigt de lezer uit om het te doorbladeren en te lezen. Het prikkelt om zelf collages te maken.

In elke bibliotheek is er materiaal genoeg om dergelijke collage te maken. Jaarboeken, citatenboeken, tijdschriften en boeken over specifieke onderwerpen kunnen daarbij goed van pas komen.

Een eigen collage maken à la *Wat een wereld!* kan een succesvolle formule zijn om met een klas uit beroeps- of technisch onderwijs in de bibliotheek te werken. Terwijl geschiedenis wellicht niet hun favoriete vak is, kan je het met deze opdracht veel concreter maken: geschiedenis wordt interessanter als het gaat over de gebeurtenissen in hun geboortjaar of de evolutie van hun favoriete sport doorheen de tijd. Tegelijkertijd kan je hen veel soorten boeken leren kennen, zonder de klassieke rondleiding te moeten geven: allerlei fotoboeken, citatenboeken die vaak weinig gebruikt worden in de bib, tijdschriften...

Ze kunnen zelfs films of muziek zoeken bij hun collage rond een bepaald jaar of decennium. Op die manier kan je hen ook de audiovisuele collectie van de bib leren kennen.

Stap 1 - Opwarmer

Zorg voor drie of meer exemplaren van *Wat een wereld!* Maak vooraf veel fotokopieën uit het boek. Elk hoofdstuk in het boek begint met een overzicht van een decennium. Kopieer ook deze overzichten.

Leg de kopieën open en laat de leerlingen er één uitkiezen.

- Wat spreekt je aan op de foto's?
- Zegt een foto alleen genoeg? Moet er veel tekst bij of net weinig?
- Wat voor invloed heeft een citaat?
- Wat is het verschil tussen een citaat en een commentaar bij een foto?

Stap 2 - Citatenboeken

Bekijk samen een aantal citatenboeken en geef daarna een paar zoekopdrachten.

Geef de naam van een beroemd persoon. Laat de leerlingen naar een citaat van die persoon zoeken.

- Ben je het eens met het citaat?
- Kan je het zelf beter formuleren?

Geef daarna een aantal onderwerpen op. Laat de jongeren passende citaten zoeken.

Stap 3 - Collage

Maak vooraf briefjes met onderwerpen waaruit de leerlingen per twee eentje mogen kiezen. Zorg voor vier briefjes per onderwerp. Onderwerpen kunnen zijn:

Aids / Architectuur / Armoede / Auto's / Dik/mager / Godsdienst / Klimaat / Kunst / Landbouw / Milieu / Mode / Motorsport / Muziek / Natuur / Natuurrampen / Oorlogen / Politiek België / Politiek Europa / Politiek in de wereld / Reclame / Rijkdom / Sport / Uitvindingen / Vervoer / Wetenschappen / Ziektes ...

Je maakt ook briefjes waarop je een periode noteert, bijvoorbeeld:

de jaren zestig / de jaren zeventig / het geboortjaar van je vader / het geboortjaar van je moeder / de jaren tachtig / de jaren negentig / je eigen geboortjaar / het jaar 2000 / de 21ste eeuw / de jaren 2007 en 2008 ...

Die periode mogen ze niet zelf kiezen, ze trekken een briefje uit een blinde enveloppe.

De leerlingen krijgen de opdracht om per twee bij de periode die ze uit de enveloppe trokken zoveel mogelijk foto's, korte nieuwsberichten en citaten te zoeken in jaarboeken en citatenboeken en voor de jaren 2007 en 2008 ook in tijdschriften. Een boeken- en tijdschriftenlijstje ter inspiratie vind je in § 3.5.3. De foto's moeten typerend zijn voor hun periode. Als hun geboortjaar te beperkt is voor het onderwerp, mogen ze ook zoeken naar gebeurtenissen uit het decennium waarin ze geboren zijn. In een laatste fase mogen de leerlingen ook op internet zoeken.

De leerlingen zoeken nu een passende korte commentaar bij de foto's en citaten van personen die iets met die foto's te maken hebben. Dat kunnen personen zijn uit de periode waarin de foto genomen werd of personen die iets boeiends hebben gezegd over het onderwerp van de foto. De leerlingen mogen de teksten en citaten overschrijven of kopiëren. De foto's laat je hen kopiëren, met een maximum van zes foto's per duo.

Het uiteindelijke resultaat wordt een collage, met vier tot zes foto's, minstens twee commentaren en twee citaten. Voor de collage kan *Wat een wereld!* model staan. De collages stel je tentoon in de bib, samen met *Wat een wereld!*, enkele jaarboeken en voorwerpen uit die tijd. Uiteraard mogen de collages ook in de klas tentoongesteld worden.

3.5.3 Meer lezen?

Hier vind je een lijstje ter inspiratie met boeken en tijdschriften die de leerlingen kunnen gebruiken voor hun opdracht. Het lijstje kan je uiteraard uitbreiden met boeken die jouw bib in haar bezit heeft. Boeken over auto's, milieu, foto's, uitvindingen, kunst, film, mode, piercings... ze kunnen allemaal een plaats krijgen binnen de opdracht.

Boeken:

- *1001 films : de meest spraakmakende films aller tijden*, Steven Jay Schneider (samensteller), Librero, 2004.
- *1217 vrouwen van nu*, Amada Marteleur, Van Holkema & Warendorf, 1995.
- *1940-1960 - Kunst en emotie. Geschiedenis van de moderne kunst*, Jackie Gaff, Corona, 2004.
- *30 jaar nummer 1: albums 1969-1999*, Johan Van Slooten, Becht, 1999.

- *365 dagen leven op aarde*, Philippe Bourseiller (fotograaf) en Anne Jankéliowitch (auteur), Lannoo, 2006.
- *365 dagen. De aarde vanuit de hemel*, Yann Arthus Bertrand (fotograaf) en Hervé Le Bras (redacteur), Lannoo, 2001.
- *Auto's jaren 50 in kleur*, Rob de la Rive Box, Elmar, 1991.
- *Camera in conflict*, Robert Fox, Könemann, 1996.
- *Contemporary European Architects*, Philip Jodidio, Benedikt Taschen, 1997.
- *De 70's: alles over de jaren zeventig*, Marjolein van Rotterdam, Kosmos – Z&K, 2005 (en andere jaarboeken).
- *De jaren 50 in België*, Lannoo, 2006.
- *De jaren 70 in België*, Het huis van Alijn, Lannoo, 2007 (en andere jaarboeken).
- *De jaren 80: tien bewogen jaren in beeld*, M&P Boeken, 1989 (en andere jaarboeken).
- *De top 10 van alles*, Russell Ash, Tirion, 2006.
- *Design in België : 1945-2000*, Lise Coirier, Editions Racine, 2004.
- *Fé.nomenaal: Féilosofie*, Katja Van Putten e.a., De Geus, 2003.
- *Films van de jaren 90*, Jürgen Müller, Taschen, 2002 (en andere jaarboeken).
- *Fotografen in tijden van oorlog*, Serge Van Duijnhoven en Piet Chielens, Ludion, 2002.
- *Golden years : Rock 70-80*, Paul Coerten, Apach, 2004.
- *Groot citatenboek voor elke dag: duizenden citaten en wijsheden*, Roger Defour, Lannoo, 2007.
- *Guinness world records 2008*, Kosmos-Z&K, 2007 (en andere jaarboeken).
- *Heroes: Belgische artiesten over hun helden*, Steven Borgerhoff, Lannoo, 2004.
- *Het aanzien van 2006: twaalf maanden wereldnieuws in beeld*, Het Spectrum, 2007 (en andere jaarboeken).
- *Het brein van België: Belgen die de grenzen van wetenschap en techniek hebben verlegd*, Dirk De Moor, Lannoo, 2005.
- *Inshallah, mevrouw : ontmoetingen (z)onder de boerka*, Annemie Struyf (auteur) en Lieve Blancquaert (fotograaf), Globe, 2004.
- *Kosmos Groot Citatenboek*, Kosmos – Z&K, 1998.
- *Kunst om de wereld te begrijpen*, Véronique Antoine, Biblion, 2004.
- *Mijn status is positief. Een dagboek in zwart-wit*, Annemie Struyf (auteur) en Lieve Blancquaert (fotograaf), Globe, 2005.
- *Modern citatenboek*, Gerd de Ley, Standaard Uitgeverij, 1990.
- *Murphy's law*, Arthur Bloch, Bruna, 2005.
- *Nummer 1: briljante uitvindingen en topprestaties*, Ian Harrison (samensteller), Fontaine, 2003.
- *One hundred houses for one hundred European architects of the twentieth century*, G. Postiglioni, Taschen, 2004.
- *Oorlog: van de Perzische oorlogen tot de strijd in Irak*, Reg Grant, Lannoo, 2006.
- *United colors: the Benetton campaigns*, Lorella Pagnucco Salvemini, Scriptum, 2002.
- *Waarheden als kalfjes: opstekertjes voor experts, stafleden, managers, topvrouwen en andere leiders*, Gaby Vanden Berghe, Lannoo, 1998.
- *Wat een kunst! Twaalf toppers uit de moderne kunst*, Klaas de Jong, Gottmer, 2001.
- *Wereldtentoonstellingen*, Erik Mattie, V+K, 1999.
- *Wijsheid uit Afrika: 365 dagen*, Danielle & Olivier Föllmi, Lannoo, 2005.
- *Wit-lof from Belgium: 40 jaar popgeschiedenis in België*, Gust De Coster en Geert de bruycker, Brussel B.R.T., 1990.
- *World Press Photo 05*, Stichting World Press Photo, SDU Uitgevers, 2005 (en andere jaarboeken).
- *Zeg het beste, denk de rest*, Gerd de Ley, Standaard, 1994.

Tijdschriften:

- *Aqua*
- *Autogids*
- *Eos*
- *Explore*
- *Film*
- *Hot (Hifi Video test)*
- *Kijk*
- *Kunstbeeld*
- *M&L (Monumenten, Landschappen en Archeologie)*
- *Mo: mondiaal magazine*
- *Motorrijder*
- *National Geographic*
- *Nieuw Wereldtijdschrift*
- *NWT: natuur, wetenschap & techniek*
- *Oor*
- *Quest braintainment*

4. LESTIPS

4.1 Haat Kwadraat

Floortje Zwigtmán, Averbode, 2007

4.1.1 *Over het boek*

Iedere puber zal zich in het verhaal van Katleen en Michael herkennen. Voor schut staan, ruzie maken, puberen, treiteren... zijn thema's die in *Haat Kwadraat* op een grappige manier aan bod komen. Ook de scheiding van broer en zus zal voor velen een aantrekkelijke gedachte zijn. De lezers kunnen in de rol kruipen van beide hoofdrolspelers, in een verhaal vol actie en hilarische anekdotes.

4.1.2 *Doelstellingen*

- De leerlingen kunnen hun mening over het boek verwoorden, zowel mondeling als schriftelijk.
- De leerlingen kunnen reflecteren over de eigen relatie met broers, zussen en ouders.
- De leerlingen kunnen een tekst schrijven, met enkele duidelijke argumenten en een overzichtelijke structuur.
- De leerlingen kunnen de vergelijking maken tussen de stijlkenmerken van Tarantino's films en de stijl-elementen uit *Haat Kwadraat*.

4.1.3 *Inpassing eindtermen*

TSO 2de – 3de graad

Luisteren

Leerlingen zijn bereid om binnen de gepaste communicatiesituaties te luisteren en een ander te laten uitspreken.

Spreken/gesprekken voeren

Leerlingen zijn bereid om binnen de gepaste communicatiesituaties te spreken, Algemeen Nederlands te gebruiken en een kritische houding aan te nemen tegenover hun eigen spreekgedrag.

Lezen

Leerlingen kunnen op beoordelend niveau tekstsoorten lezen bestemd voor onbekende leeftijdgenoten, zoals informatieve teksten.

Leerlingen kunnen bij de planning en uitvoering van en bij de reflectie op de leestaken hun leesdoel bepalen.

Schrijven

Leerlingen zijn binnen de gepaste situaties bereid om schriftelijk informatie te verstrekken en te reflecteren op hun eigen schrijfproces en op inhoud en vorm van hun schrijfproduct. Ze zijn tevens bereid om taal, indeling, spelling, handschrift en lay-out te verzorgen.

BSO 2de – 3de graad

Functionele taalvaardigheid

Leerlingen kunnen luisteren in interactie met anderen.

Leerlingen kunnen hun eigen mening en gevoelens uiten.

Leerlingen kunnen eenvoudige informatie schriftelijk formuleren. (3de graad)

Functionele informatieverwerking en -verwerking

Leerlingen kunnen onder begeleiding relevante en voor hen toegankelijke informatie in herkenbare concrete situaties vinden, selecteren en gebruiken.

Organisatiebekwaamheid

Leerlingen kunnen individuele opdrachten van beperkte omvang onder begeleiding organiseren, uitvoeren en evalueren.

Leerlingen kunnen opdrachten zelfstandig plannen, organiseren, uitvoeren, evalueren en indien nodig bijsturen. (3de graad)

4.1.4 Voorbereiding

Je hebt uit de bibliotheek enkele ‘dummies’-boeken ontleend, die als voorbeeld kunnen dienen voor de schrijfofdracht. Voorbeelden zijn:

Het menselijk lichaam voor Dummies / Pianospelen voor Dummies / Internet en e-mail voor Dummies / ... (Voor meer informatie: www.dummies.nl)

Je beschikt over een lokaal met tv en dvd-speler, waar je een stukje uit een film van Quentin Tarantino kan laten zien.

4.1.5 Tijdbesteding

3 lessen

4.1.6 Werkwijze

Stap 1 - Individueel / klasgesprek

Je stelt een aantal vragen die peilen naar de algemene tekstervaring. De vragen kan je als schriftelijke opdracht meegeven naar huis. Of je kan ze kort schriftelijk laten voorbereiden in de klas en nadien een klasgesprek houden.

- Heb je gelachen met dit verhaal?
- Welke passages vond je het grappigst? Waarom? Maak een top 3. Vergelijk die met je klasgenoten.
- Wat is jouw mening over de pesterijen tussen broer en zus? Wat vind jij er echt over? Waarom?
- Vind je dit een realistisch verhaal? Denk je dat twee kleuters in de zandbak zo wreed kunnen zijn tegen elkaar?
- Welke indruk krijg je van de ouders? Wat vind je van hun reactie op het gedrag van de tweeling? Hoe zouden jouw ouders, of ouders in jouw buurt, reageren?
- Wat zijn straffe stoten of herinneringen die jij met jouw broer(s) of zus(sen) meemaakte?
- Hoe zou het verhaal van Katleen en Michael verder lopen?

Stap 2 - Klassikaal

Op de achterflap van het boek wordt de stijl van het verhaal vergeleken met de stijl van regisseur Quentin Tarantino.

Je vraagt de leerlingen wie er films kent van deze regisseur en of ze bepaalde filmkenmerken kunnen opsommen. Je kan een stukje uit een film van Tarantino laten zien, bijvoorbeeld uit *Pulp Fiction*, *Kill Bill* of *Jackie Brown*.

Van hieruit maak je met de leerlingen een vergelijking tussen bepaalde filmkenmerken van Tarantino en het verhaal uit het boek. De leerlingen overlopen de kenmerken en gaan in het boek op zoek naar gelijkenissen. De lijst met filmkenmerken vind je als Bijlage 1 achteraan deze lestip.

Van Quentin Tarantino's filmkenmerken vind je de volgende terug in *Haat Kwadraat*:

1. Titel *Haat Kwadraat*, situatie in keuken met taartsnijder en vleesmes, "We probeerden elkaar te wurgen met de navelstreng", de grote dopeshow van neef Ronnie...
2. Verwijzing naar Pink Floyd, Ugly Kid Joe, liedje 'Zip-A-Dee-Doo-Dah'...
5. Katleen en Michael die elkaar in de keuken met vleesmes en taartsnijder te lijf willen gaan.
6. Het boek begint met enkele herinneringen uit hun kindertijd en wisselt af tussen het perspectief van Katleen en Michael.
9. De eerst aangehaalde herinneringen uit de kindertijd zijn vrij banaal en onschuldig.

Als je voldoende tijd hebt, kan je de leerlingen op internet laten zoeken naar informatie over de regisseur en meer bepaald over de typische kenmerken uit zijn films.

Stap 3 - Individueel

Je verwijst naar de moeder van Katleen en Michael in het boek, die haar kinderen wil doorgronden, door het lezen van allerlei opvoedkundige boeken.

Je vraagt de leerlingen of ze *Dummies*-boeken kennen. Vervolgens stel je enkele exemplaren voor.

Je kondigt de volgende opdracht aan. De leerlingen gaan een *Dummies*-handleiding voor zichzelf schrijven. De leerlingen houden volgende vraag voor ogen: "Wanneer volwassenen (en/of vrienden) met jou omgaan, waar moeten ze dan aan denken en rekening mee houden?"

Elke leerling maakt individueel een brainstorm over wat hij/zij belangrijk vindt als ouders, leerkrachten, vrienden met hem/haar omgaan, en over de manier van omgaan met specifieke karaktertrekken, wensen, rareiteiten... Die benadering mag grappig en overdreven zijn.

Daarna stellen de leerlingen een structuur op waarin ze de elementen schikken die ze willen verwerken in hun schrijfofdracht.

Nu schrijven de leerlingen de handleiding uit. Ze kunnen hierin ook enkele grappige of straffe herinneringen uit de kindertijd of jeugd verwerken. Leerlingen mogen naast tekst, ook gebruik maken van foto's, collagetechnieken, tekeningen...

Later worden de 'handleidingen' van elke leerling gebundeld en wordt er een *Klas 5 STW voor dummies*-boek van gemaakt.

Er kan ook, naar analogie van de echte *Dummies*-boeken, een gelijkaardige omslag voor het klasboek worden gemaakt.

Stap 4 - Klassikaal

Om op een plezierige manier af te ronden, kan je (enkele van) de schrijfofdrachten van de leerlingen (of enkele passages) voorlezen in de klas, zonder de naam van de leerling in kwestie te verklappen. De leerlingen proberen te achterhalen voor wie deze handleiding bedoeld is.

4.1.7 Aanvullende lesideeën

- Rollenspel met kansen tot expressie:

Verdeel de klas in kleine groepjes die één pesterijen van broer en zus in scène zullen zetten. De leerlingen werken het rollenspel eerst uit op papier en brengen het daarna voor de klas. Situaties die ze kunnen naspelen:

- Zandtaartjes (p. 6 en verder)
- Sinterklaas-verlanglijstje (p. 8 en verder)
- Tandborstelvibrator (p. 14 en verder)
- Neef Ronnies grote dope-show (p. 64 en verder)
- Grappige situaties uit de eigen kindertijd van de leerlingen

- De leerlingen schrijven een krantenartikel over broer en zus die een scheiding aanvragen.

- Psychologisch verslag van de tweeling:²

Een psycholoog maakt een verslag van elk gesprek met zijn patiënten. Wat staat er in het verslag dat de psychologe maakt na het bezoek van de tweeling? De leerlingen schrijven het verslag. Volgende onderdelen komen aan bod: gezinssituatie, voorgeschiedenis, karakter van Michael en van Katleen, eventuele gedragsafwijkingen, mogelijkheden om te komen tot een verbetering van de huidige situatie.

- Organiseren van een rechtbank:³

Hebben broers en zussen het recht om te eisen dat ze gescheiden van elkaar mogen leven? De klas wordt in twee groepen verdeeld, waarvan de ene de argumenten pro en de andere de argumenten contra verdedigt.

---

2. *Haat Kwadraat* is een titel uit de Fahrenheit-reeks van Averbode. Een reeks op maat van leerlingen uit beroeps- en technisch onderwijs. De boeken uit de Fahrenheit-reeks zijn dun en hebben een rechtlijnige verhaalstructuur. Ze combineren een eenvoudig leesniveau met thema's die jongeren interesseren. De laatste titels die in die reeks verschenen, zijn *De Hamburger Files* (Edward van de Vendel, 2007), *Winnen* (Gerda Van Erkel, 2007) en *De Hond van Roosevelt* (Aline Sax, 2007). Averbode maakt bij elke Fahrenheit-titel lestips. Deze aanvullende lestip is met toestemming van Averbode overgenomen uit die lestips. Meer info vind je op <http://www.averbode.be/fahrenheit>.

3. Deze aanvullende lestip is met toestemming van Averbode overgenomen uit hun lestips bij *Haat Kwadraat*. Meer info over de Fahrenheit-reeks en bijbehorende lestips vind je op <http://www.averbode.be/fahrenheit>.

Bijlage 1 bij Haat Kwadraat - Stijlkenmerken van Quentin Tarantino's films

1. De stijl waarin QT zijn films maakt(e), wordt 'Nouvelle Violence' genoemd, vanwege de zeer expliciete geweldscènes. Kenmerkend voor het omgaan met geweld is de banaliteit ervan, alsof moorden en martelen alledaagse bezigheden zijn.
2. Er zijn talloze verwijzingen naar andere films en QT verwerkt veel bestaande muziek in zijn films.
3. Verder duikt QT hier en daar op als acteur. Zo speelt hij bijrollen in *Reservoir Dogs* en in *Pulp Fiction*.
4. 'trunk shot' (kofferbakscène): in alle films van QT is er een scène waarin een hoofdrolspeler een kofferbak van een auto opent. Vanuit die kofferbak wordt er gefilmd.
5. 'triangle shot' (driehoeksscène): in bijna alle films die QT zelf schreef komt een scène voor waarin drie of meer mensen een pistool op elkaar richten.
6. 'niet lineair': geen enkele film die QT zelf produceerde, wordt lineair verteld. *Reservoir Dogs* zit vol met flashbacks, *Pulp Fiction* zijn drie verhalen door elkaar en de film eindigt waar hij begon, in *Jackie Brown* zie je een scène van drie kanten, en *Kill Bill* is verdeeld in hoofdstukken.
7. 'buitenbeelds geweld': vele gewelddadige scènes zijn off screen. Op het laatste moment draait de camera zich weg en is het geweld puur suggestief.
8. 'fictieve merken': fictieve merken zoals 'Red Apple'-sigaretten en 'Big Kahuna'-burgers duiken op in de meeste van QT's films.
9. 'beginscène': in *Pulp Fiction*, *Reservoir Dogs* en *Kill Bill* begint de film met een op het eerste gezicht onbeduidende scène of dialoog. Na de openingsscène zien we pas de titel.
10. 'blote voeten': in zes films van QT zitten shots van blote voeten.
11. 'toiletscène': bijna alle films bevatten een scène in of aan een toilet.
12. Het melodietje dat Elle Driver (Darryl Hannah) fluit in *Kill Bill vol.1* is in *Deathproof* aanwezig als ringtone van een mobieltje.
13. In veel films zitten dezelfde acteurs en sommigen spelen zelfs exact dezelfde rol in meerdere films.
14. 'namen': in een aantal films kom je personages met gelijke namen tegen.

Bron: www.wikipedia.be, www.kunstbus.nl

4.2 Hong Kong dagboek

Maaïke Hartjes en Mark Hendriks, Oog & Blik, 2008

4.2.1 *Over het boek*

In deze grappige strip krijg je een beeld van Hongkong en van hoe twee striptekenaars die stad beleven. Verschillende thema's komen aan bod, zoals de vreemde gewoontes van Hongkongers, de herrie op straat, de grote winkelcentra en natuurlijk karaoke! Hong Kong dagboek is een strip die je kan vastnemen en dan weer een poosje kan laten liggen. Een humoristische kijk op Hongkong door twee westerse toeristen in een strip waarin elke leerling zijn ogen eindeloos de kost kan geven.

4.2.2 *Doelstellingen*

De leerlingen verwoorden aan de hand van een aantal bijvoeglijke naamwoorden hun mening over het stripverhaal.

De leerlingen gaan gericht op zoek naar informatie over Hongkong via de strip, het internet en de reisgids. De leerlingen verwerken de informatie over hun deelaspect tot een originele collage.

De leerlingen stellen de informatie van hun deelaspect duidelijk voor.

4.2.3 *Inpassing eindtermen*

TSO 2de en 3de graad

Spreken/gesprekken voeren

Leerlingen kunnen op structurerend niveau de informatie presenteren die ze in het kader van een bepaalde opdracht hebben verzameld.

Leerlingen kunnen op beoordelend niveau voor bekende leeftijdgenoten hun standpunten/meningen in een gedachtewisseling uiteenzetten en motiveren.

Lezen

Leerlingen kunnen op beoordelend niveau tekstsoorten lezen zoals een informatieve tekst of informatiebron van encyclopedische aard.

Schrijven

Leerlingen kunnen op structurerend niveau tekstsoorten schrijven voor (on)bekende leeftijdgenoten.

Literatuur

Leerlingen kunnen vanuit een tekstervarende manier van lezen enkele literaire vormen herkennen, bijvoorbeeld het stripgenre.

BSO 2de en 3de graad

Functionele taalvaardigheid

Leerlingen kunnen informatief luisteren en lezen.

Leerlingen kunnen luisteren in interactie met anderen.

Leerlingen kunnen hun eigen mening en gevoelens uiten.

Leerlingen kunnen uit schriftelijke informatie de essentie halen. (3e graad)

Leerlingen kunnen eenvoudige informatie schriftelijk formuleren. (3e graad)

Functionele informatieverwerking en -verwerking

Leerlingen kunnen informatie uit uiteenlopend voor hen bestemd tekstmateriaal begrijpen en gebruiken.
Leerlingen kunnen onder begeleiding gebruik maken van informatie- en communicatietechnologie.
Leerlingen kunnen informatie uit uiteenlopend tekstmateriaal begrijpen en gebruiken. (3e graad)
Leerlingen kunnen spontaan gebruik maken van voor hen relevante informatie- en communicatietechnologie. (3e graad)

Organisatiebekwaamheid

Leerlingen kunnen individuele opdrachten van beperkte omvang onder begeleiding organiseren, uitvoeren en evalueren.
Leerlingen kunnen opdrachten zelfstandig plannen, organiseren, uitvoeren, evalueren en indien nodig bijsturen. (3e graad)

Tijd- en ruimtebewustzijn

Leerlingen kunnen onder begeleiding aspecten van het dagelijks leven van mensen op een andere plaats met hun eigen leven vergelijken.
Leerlingen zien in op grond van de actualiteit en eigen ervaringen dat er culturele verschillen zijn in het dagelijks leven van mensen. (3e graad)

4.2.4 Voorbereiding

Je bent in het bezit van enkele reisgidsen over Hongkong. Enkele voorbeelden:

- Trotter reisgids Hongkong
- Momedia, 100% Hongkong
- ANWB reisgids Hongkong

Je voorziet grote vellen papier, lijm, scharen, kleurpotloden en stiften voor de leerlingen.
Je kan terecht in een computerlokaal met internetaansluiting.

4.2.5 Tijdbesteding

3 uren

4.2.6 Werkwijze*Stap 1 - Individueel/klasesprek*

Op het bord noteer je tien woordparen. Je kan deze, afhankelijk van het niveau van de leerlingen, selecteren uit het lijstje hieronder:

hard > < teder	werkelijk > < onwerkelijk
ernstig > < grappig	kinderlijk > < volwassen
slaapverwekkend > < spannend	moedig > < laf
somber > < opgewekt	neerslachtig > < opgewekt
zielig > < zalig	alledaags > < uitzonderlijk
romantisch > < realistisch	gevoelloos > < ontroerend
stereotiep > < origineel	eng > < knus
doordacht > < oppervlakkig	vreemd > < bekend
rustig > < onrustig/zenuwachtig	sympathiek > < onsympathiek
sober > < uitbundig	open > < gesloten

De leerlingen denken in stilte na over de woorden en selecteren vijf woorden die voor hen het best passen bij Hong Kong dagboek dat ze uiteraard eerst hebben gelezen. Ze noteren die op een blad.

Vervolgens start je een klasgesprek waarbij je de leerlingen aan het woord laat.

- Welke woorden heb je geselecteerd? Waarom?
- Wat vond je goed aan de strip? Heb je de strip graag gelezen?
- Wat vond je vervelend aan de strip? Waarom heb je de strip niet graag gelezen?
- Wie zijn de hoofdpersonages? Wat ben je over hen te weten gekomen?

Voor alle duidelijkheid situeer je Hongkong nog even op een wereldkaart, binnen China, binnen Azië. Eveneens kan je nog meedelen of herhalen dat niet Hongkong, maar wel Peking de hoofdstad is van China. (Als je beschikt over computer met internet, kan je op die situering het laatste aanvullende lesidee laten volgen, zie: 4.2.7).

Stap 2 - Groepswerk

In *Hong Kong dagboek* worden heel wat verschillende thema's op een leuke manier behandeld. Denk maar aan de geschiedenis van Hongkong, het overaanbod aan winkelcentra, de expressie en vreemde gewoontes van Hongkongers, herrie en luchtvervuiling in de steden, vervoersmiddelen...

De leerlingen maken in dit onderdeel in duo's of kleine groepjes een visuele voorstelling van de verschillende deelthema's. Ze doen dit door een combinatie van striptekeningen, foto's en tekst (weetjes).

Je maakt een selectie voor je leerlingen uit onderstaande thema's:

geschiedenis / (overaanbod aan) supermarkten, winkelcentra / flatgebouwen / kledij / herrie op straat / luchtvervuiling / voeding, snacks die je op straat kan kopen / trends en hypes / vreemde gewoontes / Tai Mo Shan ('Grote mistige berg') / Chinese dokters / vervoersmiddelen / karaoke / Lantau Island / cultuur en musea / ...

Je laat de leerlingen één of twee deelthema's kiezen of je verdeelt de thema's zelf over de verschillende groepjes. Elk groepje is in het bezit van *Hong Kong dagboek*. Verder geef je elk groepje een reisgids over Hongkong. Wanneer je niet over voldoende reisguiden beschikt, kunnen computers met internetaansluiting hulp bieden.

In een tweede fase zorg je voor grote vellen papier, scharen en lijm. De leerlingen moeten ook thuis of op school enkele geselecteerde foto's kunnen afprinten. Zelf zul je voor elk groepje enkele geselecteerde striptekeningen moeten kopiëren. Je vergroot ze best ook uit.

De leerlingen krijgen de opdracht om hun deelthema op een aangename, duidelijke en creatieve manier voor te stellen en vorm te geven. Ze selecteren daarvoor enkele sprekende stripkadertjes, enkele geschikte foto's en enkele interessante weetjes over het thema.

De leerlingen zetten nu de gevonden informatie bij hun thema als een collage op papier. Ze gebruiken informatie vanuit de strip, vanuit de reisguiden, van het internet (foto's). Je moedigt hen aan om de collages op een originele manier vorm te geven. De weetjes kunnen in de vorm van 'Wist-je-datjes' worden geïntegreerd.

Stap 3 - Groepswerk

De leerlingen stellen hun collages aan elkaar voor. Je kan hier natuurlijk een spreekoefening aan koppelen. Nadien worden de collages, met een exemplaar van het stripverhaal erbij, in de klas tentoongesteld.

Stap 4 - Afronding

Als afronding van deze lessenreeks, maken de leerlingen een *Hongkong van A tot Z*. Welk begrippen die ze tegenkwamen in de strip (of die ze hebben leren kennen in de voorstellingen van de collages), kunnen ze in het Hongkong-alfabet plaatsen? De leerlingen zoeken in de strip (en de collages) naar passende fenomenen, namen, kenmerken...

Een aantal voorbeelden:

G = gympjes

K = kapitalisme

P = Puka

Z = zakdoekjes

4.2.7 Aanvullende lesideeën

- Je selecteert enkele korte fragmenten uit de strip. Je geeft ze aan de leerlingen en laat hen een einde verzinnen voor het fragment.
- Je laat hen een fragment van de rubriek 'Peking-Peking' uit *Man Bijt Hond* zien. In die rubriek gaat Ivan Heylen op zoek naar het ware gelaat van China. Ook Hongkong komt aan bod. Meer info vind je op www.manbijthond.be.
- Naar aanleiding van de Olympische Spelen 2008 in China is er heel wat (actuele) informatie over dit land verschenen. Je kan werken met krantenartikels, tv-reportages, websites...
- De laatste bladzijde van de strip toont de twee hoofdpersonages en de dialoog: "Dit was toch niet de reis van ons leven?" "Welnee! We maken er nog wel één!" Vraag aan de leerlingen waar de reis van hun leven naartoe zou gaan. Je kan hier een schrijfofdracht aan koppelen of een gelijkaardige taak als de hoofdopdracht bij deze strip.
- Op de website <http://maps.google.be/> kan je als zoekterm 'Hongkong' ingeven. Je krijgt dan een kaart die je eventueel gedetailleerder kan bekijken en waar je ook plaatsen kan opzoeken die in de strip worden genoemd, bijvoorbeeld Lantau Island. Je krijgt ook telkens een aanbod van foto's, die het geheel nog beter visueel kunnen voorstellen.

4.3 Pizzamaffia

Khalid Boudou, Moon, 2007

4.3.1 Over het boek

Pizzamaffia is een meeslepend verhaal dat gaat over verraad, trots, manipulatie, jezelf verliezen en de liefde. Grappig en muzikaal geschreven, en vol met jongerentaal, rap en slang. De heftige emoties in dit verhaal zijn erg herkenbaar voor jongeren. Bovendien zorgt de vele actie in *Pizzamaffia* ervoor dat ze zich geen seconde zullen vervelen.

4.3.2 Doelstellingen

- De leerlingen verwoorden de inhoud van het boek aan de hand van citaten.
- De leerlingen doorzoeken de website *www.pizzamaffia.nl* en gaan gericht op zoek naar informatie over verhaal en auteur.
- De leerlingen werken per twee op een creatieve manier een (fictieve) eigen zaak uit, en maken daarbij gebruik van de computer en van creatieve technieken.
- De leerlingen kunnen aan de hand van een stappenplan een (fictieve) eigen zaak uitwerken.
- De leerlingen leren omgaan met het geven en ontvangen van feedback.
- De leerlingen schrijven een korte tekst waarin ze de zaak van een ander duo constructief beoordelen.

4.3.3 Inpassing eindtermen

TSO 2de – 3de graad

Spreken/gesprekken voeren

Leerlingen kunnen de informatie presenteren die ze in het kader van een bepaalde opdracht hebben verzameld, gevoelens uitdrukken, persoonlijke ervaringen en interesses presenteren.

Leerlingen kunnen voor bekende leeftijdgenoten hun standpunten/meningen of hun oplossingswijzen voor problemen in een gedachtewisseling uiteenzetten en motiveren.

Leerlingen kunnen bij de planning en uitvoering van spreektaken gericht informatie selecteren en duidelijk verwoorden, bijkomende info vragen, hun taalgebruik aanpassen en visuele informatie gebruiken.

Lezen

Leerlingen kunnen informatiebronnen van praktische aard lezen.

Leerlingen kunnen bij de planning en uitvoering van leestaken hun leesdoel bepalen.

Schrijven

Leerlingen kunnen tekstsoorten schrijven bestemd voor een bekende volwassene, bijvoorbeeld verslagen, gedocumenteerde en beargumenteerde teksten.

Leerlingen kunnen bij de planning en uitvoering van schrijftaken hun schrijfdoel bepalen, een logische tekstopbouw creëren met aandacht voor inhoudelijke en functionele relaties, gericht informatie opzoeken, ordenen en verwerken.

BSO 2de – 3de graad

Functionele taalvaardigheid

Leerlingen kunnen informatief luisteren en lezen.

Leerlingen kunnen hun eigen mening en gevoelens uiten.

Leerlingen hanteren gepaste taal en omgangsvormen.

Leerlingen kunnen mondeling argumenteren. (3de graad)

Leerlingen kunnen eenvoudige informatie schriftelijk formuleren. (3e graad)

Leerlingen kunnen zich mondeling duidelijk uiten. (3e graad)

Functionele informatieverwerking en -verwerking

Leerlingen kunnen onder begeleiding gebruik maken van informatie- en communicatietechnologie.

Leerlingen maken spontaan gebruik van voor hen relevante informatie- en communicatietechnologie. (3e graad)

Organisatiebekwaamheid

Leerlingen kunnen individuele opdrachten van beperkte omvang onder begeleiding organiseren, uitvoeren en evalueren.

Leerlingen kunnen bij groepsopdrachten onder begeleiding overleggen, actief deelnemen en instructies uitvoeren.

Leerlingen kunnen opdrachten zelfstandig plannen, organiseren, uitvoeren, evalueren en indien nodig bijsturen. (3e graad)

4.3.4 Voorbereiding

Je hebt enkele citaten uit het boek gekopieerd en verspreid in de klas omhoog gehangen (zie: Bijlage 1 bij *Pizzamaffia*).

Je hebt een groot lokaal ter beschikking waar de leerlingen in duo's aan een computer kunnen werken en waar ze hun eigen zaak in een standje kunnen voorstellen.

Je hebt voor elke leerling het vragenlijstje bij Stap 2 gekopieerd (zie: Bijlage 2 bij *Pizzamaffia*).

Je hebt voor elke leerling het stappenplan bij Stap 3 gekopieerd (zie: Bijlage 3 bij *Pizzamaffia*).

Je hebt voor elke leerling het evaluatieformulier bij Stap 5 gekopieerd (zie: Bijlage 4 bij *Pizzamaffia*).

4.3.5 Tijdbesteding

5 à 6 uren

4.3.6 Werkwijze

Stap 1 - Individueel/klagesprek (leeservaring + onthaal van het boek)

Verspreid in de klas hangen 10 citaten uit het boek (zie: Bijlage 1 bij *Pizzamaffia*). De leerlingen lopen kriskras door elkaar en noteren op een blaadje bij elk citaat enkele kernwoorden, waaruit blijkt dat ze weten waarover het boek gaat. Ze hoeven geen volzinnen te gebruiken. De citaten geven onder andere enkele van de belangrijkste emoties uit het boek weer. Rond die citaten kan je achteraf een klagesprek houden. De leerlingen vertellen wat ze hebben genoteerd. Op die manier kunnen ze ook hun eigen mening over het boek verduidelijken.

Oplossingen bij de citaten:

1. De vader van Brahim die hem verwijt de zaak niet te willen overnemen, hierover zijn zowel vader als zoon erg gefrustreerd. (p. 22)
2. Oom Faris die in gesprek is over de pizzeria en het vertrouwen vraagt aan Brahims vader. (p. 29)
3. Brahim die opkijkt naar zijn oom, die de pizzeria van Brahims vader openhoudt. (p. 30)
4. Haas, als ze samen tv kijken, nadat ze het lied en de videoclip voor Alice hebben gemaakt. (p. 41)

5. Verhaal van Brahims vader die denkt zich bescheiden te moeten opstellen om winst te kunnen maken. (p. 62)
6. Brahim en Haas, in een marginale bar, allebei gefrustreerd en verdrietig om wat er is gebeurd. Oom Faris is opgestapt/ontslagen uit de pizzeria. (p. 71)
7. Brahim over de moeder van Alice en de uitstapjes naar het bos, het concert... die ze jaarlijks maken. (p. 132)
8. Voetbalwedstrijd tussen Novara en Melodia. Het gaat er stevig aan toe en uiteindelijk wordt de wedstrijd stilgelegd. (p. 185)
9. Buikdanseres in de pizzeria van Oom Faris, waar 'de vredespijp wordt gerookt' en waar Brahim op listige wijze wordt verleid. (p. 199)
10. Brahim gaat naar het huis van Alice om haar alles uit te leggen over het filmpje dat zij heeft gezien van hemzelf en de buikdanseres. Ze wil hem niet meer zien. (p. 227)

Stap 2 - Individueel of duowerk (bijhorende website www.pizzamaffia.nl)

Afhankelijk van de beschikbare computers met internetaansluiting, kan je deze opdracht individueel of per twee laten maken. De leerlingen gaan de begeleidende website www.pizzamaffia.nl doorzoeken. Je kan hen hierbij enkele richtvragen geven, zodat ze elk onderdeel van de website bekijken. Geef hen daarvoor het vragenlijstje achteraan deze lestip (zie: Bijlage 2 bij *Pizzamaffia*).

Oplossingen bij de verschillende vragen:

1. Het Gouden Ezelsoor (prijs voor best verkochte debuut).
2. Bloem, olie, gist, zout, water.
3. Vanaf november 2008.
4. Omdat hij in een salade had gespuugd.
5. Via mail: info@khalidboudou.nl.
6. Paris Hilton, enkele weken.
7. De president.
8. Hij eet van de pizza tot die weer net iets kleiner wordt dan de andere en drinkt van het glas druivensap tot dat weer net iets leger wordt dan het andere.

Stap 3 - Duowerk (zaak ontwerpen)

Je vraagt de leerlingen om na te denken over de volgende vraag:

- Welke winkel of welke zaak vind jij cool?
- Waar kom je graag? Waarom?

Vooraf de antwoorden op de waarom-vraag zijn belangrijk. De leerlingen sommen de elementen op die ervoor zorgen dat zij graag in een bepaalde winkel of eetgelegenheid komen (smaakvol interieur, interessante acties, vriendelijk personeel, goede prijzen...). Je kan die elementen op het bord als brainstorm noteren. Die brainstorm kan de leerlingen eveneens helpen bij de volgende opdracht.

Aan de hand van een stappenplan zetten de leerlingen per twee hun eigen fictieve zaak op poten. Je deelt het stappenplan uit aan de leerlingen en overloopt het kort met hen (zie: Bijlage 3 bij *Pizzamaffia*). De richtvragen kunnen hen helpen bij het uitzoeken van de juiste naam, acties...

Vertel hen verder dat ze doorheen de opbouw nog eens kunnen terugkeren naar een eerdere stap en aanpassingen kunnen doen. Vraag hen ook om de brainstorm en de definitieve conclusies bij de verschillende stappen op een apart blad te noteren.

Afhankelijk van je doelgroep en je eigen doelstellingen, kan je nog een aantal aanpassingen maken in de opbouw van het stappenplan of extra beoordelingscriteria toevoegen. Je kan bijvoorbeeld verwachten van de leerlingen dat ze hun affiche maken via collagetechniek of via het computerprogramma Paint.

Stap 4 - Duowerk (standje maken)

Elk duo maakt in de klas een standje waarin ze de eigen winkel of eetgelegenheid voorstellen. De leerlingen kunnen gebruik maken van de gemaakte affiches, slogans, prijslijsten, reclameartikelen... De standjes staan verspreid doorheen de klas. De leerlingen zorgen ervoor dat ze al hun troeven in het standje kunnen uitspelen.

Stap 5 - Individueel (standjes evalueren)

Aan de hand van een evaluatielijst, evalueren de leerlingen elkaars zaak. Per twee hebben ze een standje gemaakt, dus je kan de leerlingen in twee groepen laten rondkijken, terwijl telkens één leerling per standje aanwezig blijft. De achtergebleven leerling staat de bezoekende leerlingen te woord. Voor de leerlingen aan de slag gaan, overloop je met hen de evaluatiecriteria en bekijk je de verschillende scores.

Stap 6 - Duowerk (recensie schrijven)

Elke leerling heeft nu de verschillende standjes geëvalueerd. Je wijst elke winkel of eetgelegenheid aan een ander duo toe. In een korte tekst schrijven de duo's een recensie over de zaak voor de (fictieve) website *www.eetlekker.be*. Ze kunnen de ingevulde evaluatieformulieren gebruiken. Als voorbeeld kan je de recensies in *Pizzamaffia* nog eens bekijken (p. 172-176).

Later kan je de recensies voorlezen in de klas en kijken wat de verschillende duo's van elkaar vonden.

4.3.7 Aanvullende lestips

- Leerlingen die van *Pizzamaffia* hielden, kan je verwijzen naar het boek en/of de film *Het schnitzelparadijs* van Khalid Boudou. Daarin vertelt hij het verhaal van een Marokkaanse jongen die, hoewel hij veel in zijn mars heeft, gaat werken als pannenboy in restaurant 'De Blauwe Gier' en daar verliefd wordt. Over verlangens, frustraties, liefde en angst.
- De leerlingen kunnen zich laten inspireren door Brahims creatieve opdracht voor school en zelf een song- of raptekst maken. Ze kunnen verschillende soorten media gebruiken om de tekst voor te stellen (laptop, beamer, dvd, You Tube).
- Laat de leerlingen een opsporingsbericht in maffiastijl samenstellen van één van de hoofdpersonages. Met dito tekening of foto.
- Bespreek krantenartikels in verband met familie-eer, trots, (scheef gelopen) familierelaties...

Bijlage 1 bij Pizzamaffia - Citaten uit het boek

1. 'Hij', snauwde hij. 'Hij hier ... deze slaapmuts. Deze schetenkweker. Deze ballenpoetser. Deze krentenkrabber ...' Het was alsof hij het woordenboek voor scheldwoorden uit zijn hoofd aan het leren was. Hij ging maar door en door. 'Deze tenenkaasvreter had allang in de zaak van zijn vader moeten staan.'
2. 'Jouw bloed is mijn bloed. Jouw hart is mijn hart. Jouw zaak is mijn zaak. Jouw kinderen zijn mijn kinderen. Mijn kinderen zijn jouw kinderen. We zitten als schakels van een ketting aan elkaar vast. We zijn familie. Zeg het me daarom gewoon eerlijk, wacha. Vertrouw je me soms niet meer? Vertrouw je je broer soms niet meer?'
3. Oom Faris was echt super. Zo wil ik zijn als ik later echt groot ben, dacht ik altijd. In sommige gevallen deed ik hem zelfs na. Zoals overdreven je schouders laten rollen en je nek kraken voor je begint te werken.
4. 'Zo is de natuur, weet je', ging hij verder. 'Het gaat om concurrentie, vriend. Je eet of wordt opgegeten. Dat leer je nou dus nooit op school. De echte praktijk. Snap je? Jij leest te veel boeken, Bram. Boeken maken je slap. Het gaat om de praktijk. De praktijk is dat de ene mens de andere wil opeten. De mens is een beest. Dat leer je niet op school.'
5. 'Dat was de laatste keer dat de buurman fruit had genomen. Hij dacht waarschijnlijk: die Turk heeft verdomme meer poen dan ik. Hij heeft verdomme een flat! Waarom zou ik hem nog wat geven? Ik hou het fruit lekker zelf!'
6. Dat heb ik vaak als ik gedronken heb; dat ik naar stelletjes kijk en denk: hoe zouden die twee het nou in godsnaam met elkaar doen? Maar ja, het was wel goede afleiding. Beter dan op zo'n moment in mijn eentje depressief naar schuddende billen op MTV kijken. Ik wilde alles behalve thuis zijn.
7. Mevrouw Hoogedoorn is echt een natuurmens. Echt, wallah, ze houdt veel van bossen, herten, konijnen en andere dieren en zo. Zelf had ze vroeger heel veel dieren. Honden, katten, een hamster, maar ook twee fretten. Die noemde ze Laurel en Hardy. Echt smerige beesten vond ik dat.
8. De ouwe ging helemaal op in zijn rol. Hij leek wel een allochtone versie van Van Gaal of zo. Wallah. Achterin werd door Fabian flink geduwd en getrokken aan Yussef. Die viel op een gegeven moment naar de grond en in zijn val greep hij naar de bal, maar die zieke Fabian trapte daar dus snoeihard tegenaan.
9. Ze bleef zowat de hele tijd zwoel mijn kant op kijken. Met haar lange rok met split en haar topje in dezelfde rode kleur. Om haar middel droeg ze een brede riem met allemaal slierten vol glinsterende muntjes en kralen en zo, die alle kanten op sloegen als ze met haar heupen zwaaide.
10. Als een wanhopige zwerver bleef ik daar wel een kwartier staan kijken naar het slaapkamerraam van Alice. Ik kon kijken wat ik wilde: het raam bleef een raam. Jankend jumpste ik weer op mijn scooter.

Bijlage 2 bij Pizzamaffia - Vragenlijst bij www.pizzamaffia.nl

1. Welke prijs kreeg Khalid Boudou voor één van zijn andere boeken *Het schnitzelparadijs*?
2. Geef vier ingrediënten voor pizzadeeg.
3. Wanneer komt de film *Pizzamaffia* in de bioscoop?
4. Waarom kreeg een pizzabezorger uit Hannover een boete?
5. Hoe kan je contact opnemen met Khalid Boudou?
6. Welke bekende Amerikaanse begon iets met een pizzabezorger? Hoe lang duurde hun romance?
7. Hoe heet het derde boek dat Khalid Boudou schreef?
8. Hoe lost Ernie het probleem op van de ongelijke verdeling van pizza en druivensap?

Bijlage 3 bij Pizzamaffia - Stappenplan bij het ontwerpen van je eigen zaak

Stap 1: Welk soort winkel/zaak?

Je bepaalt natuurlijk eerst welk soort winkel of eetgelegenheid je wil openen.

- Waar droom je van?
- Wat lijkt je leuk om als winkel of eetgelegenheid te openen?
- Zijn er gelijkaardige plaatsen waar je je goed voelt en die je ook wel zou willen uitbaten?

Stap 2: Een klinkende naam?

Klanten zullen sneller een kijkje komen nemen als je hen kan verrassen met een klinkende naam.

- Welke leuke namen ken je?
- Kies je voor één woord of neem je een bijvoeglijk en zelfstandig naamwoord?
- Hou je van zuiders klinkende of Engelstalige namen?

Stap 3: Welke producten en prijzen?

Geen winkel waar je niets kan kopen of eten.

- Wat bied je de klanten aan?
- Zijn er specialiteiten waar je de klanten mee wil verrassen?
- Is er iets dat je zelf mist in een winkel of eetgelegenheid?

Stap 4: Wat voor inrichting?

Een winkel die er leuk uitziet, maakt de klanten nieuwsgierig.

- Hoe zie je de inrichting van je zaak of winkel?
- Welke kleuren? Welk meubilair? Modern? Klassiek? Retro?
- Maak een plannetje waarop je de inrichting en kleuren van je zaak/winkel verduidelijkt.

Stap 5: Reclame niet vergeten!

Wie kan uitpakken met goede reclame, lokt de klanten.

- Maak een affiche of folder waarop je op een aantrekkelijke manier de opening van je winkel of eetgelegenheid aankondigt.
- Welke slogan ga je in de toekomst gebruiken voor je winkel/zaak?
- Maak een leuke onderlegger die je in je eetgelegenheid zal gebruiken.

Stap 6: Speciale acties?

Enkele typische acties voor je winkel/zaak, zullen zorgen voor tevreden klanten.

- Doe je een wekelijkse of maandelijkse actie?
- Werk je met een klantenkaart?
- Is er een product van de week/maand?

Bijlage 4 bij Pizzamaffia - Evaluatieformulier bij de standjes

- Scores: 1 = Slecht
2 = Niet goed
3 = Goed
4 = Uitstekend

Welke winkel of eetgelegenheid ga je beoordelen?

.....

Naam van de zaak: Origineel, klinkt leuk in de oren.

1   2   3   4

Producten en prijzen: Aantrekkelijke producten, niet te duur, maar ook niet te goedkoop.

1   2   3   4

Inrichting: Gezellige, toffe inrichting. Hier zou ik me goed voelen.

1   2   3   4

Folder/affiche/slogan: Aantrekkelijke folder, affiche, slogan. Maakt me nieuwsgierig.

1   2   3   4

Speciale acties: Toffe en aantrekkelijke acties. Daarvoor zou ik echt vaker komen.

1   2   3   4

Voorstelling van de winkel/eetgelegenheid: Stand is netjes, creatief en duidelijk opgebouwd.

1   2   3   4

Personeel: vriendelijk, is bereid me te helpen bij vragen, niet te opdringerig.

1   2   3   4

Algemene indruk van de winkel/eetgelegenheid:

.....
.....
.....
.....

4.4 Slecht

Jan Simoen, Querido, 2007

4.4.1 *Over het boek*

Vanuit het hoofd van Nathan, een 'schoffie' op het politiekantoor, kijk je doorheen het boek mee naar wat er die namiddag gebeurde met Elke. En of dat echt zo erg is?! Dat kan je als lezer zelf mee uitmaken. Slecht is een boek dat heel vlot leest, heel wat actie bevat en je voortdurend confronteert met het dilemma over wat goed en kwaad is. Het sluit nauw aan bij de leefwereld van jongeren en werd geschreven door een collega-leerkracht.

4.4.2 *Doelstellingen*

- De leerlingen kunnen verhaalelementen herkennen in een liedjestekst.
- De leerlingen kunnen hun mening verwoorden over de streken die Nathan uithaalt en over verschillende soorten geweld.
- De leerlingen kunnen verschillende soorten geweld herkennen en er een passend voorbeeld bij geven.
- De leerlingen kunnen gelijkaardige elementen in een boek en een film herkennen en verwoorden.
- De leerlingen kunnen een creatieve tekst neerschrijven met een duidelijke structuur.

4.4.3 *Inpassing eindtermen*

TSO 2de – 3de graad

Spreken

Leerlingen kunnen ten aanzien van een bekende volwassene gevoelens uitdrukken en persoonlijke ervaringen presenteren.

Leerlingen kunnen voor bekende leeftijdgenoten hun standpunten/meningen in een gedachtewisseling uiteenzetten en motiveren.

Leerlingen zijn binnen de gepaste communicatiesituaties bereid om Algemeen Nederlands te spreken en een kritische houding aan te nemen tegenover hun eigen spreek- en gespreksgedrag.

Schrijven

Leerlingen kunnen tekstsoorten schrijven bestemd voor onbekende leeftijdgenoten.

Leerlingen kunnen bij de planning en uitvoering van en bij de reflectie op de schrijftaken hun schrijfdoel bepalen, een logische tekstopbouw creëren met aandacht voor inhoudelijke en functionele relaties, inhouds- en vormconventies van de taal verzorgen.

Leerlingen zijn bereid om binnen de gepaste situaties taal, indeling, spelling, handschrift en lay-out te verzorgen.

Literatuur

Leerlingen kunnen vanuit een tekstervarende manier van lezen enkele verhaalelementen herkennen: personages, spanning, thema, tijd, ruimte, ik- en hij-verteller. Ze kunnen eveneens de keuze van sommige verhaalelementen toelichten: personages, tijd, ruimte.

BSO 2de – 3de graad

Functionele taalvaardigheid

Leerlingen kunnen informatief luisteren en lezen.

Leerlingen kunnen hun eigen mening en gevoelens uiten.

Leerlingen kunnen hulpmiddelen gebruiken om taalvaardig te handelen en hun communicatie te verbeteren.

Functionele informatieverwerking en -verwerking

Leerlingen kunnen informatie uit uiteenlopend voor hen bestemd tekstmateriaal begrijpen en gebruiken.

Organisatiebekwaamheid

Leerlingen kunnen individuele opdrachten van beperkte omvang onder begeleiding organiseren, uitvoeren en evalueren.

Leerlingen kunnen bij groepsopdrachten onder begeleiding overleggen en actief deelnemen.

4.4.4 Voorbereiding

Je hebt de liedjestekst van Arno, 'Les yeux de ma mère' met vertaling gekopieerd voor elke leerling (zie: Bijlage 1 bij *Slecht*), en het invulblad voor het interview met Nathan (zie: Bijlage 2 bij *Slecht*).

Je hebt een cd-speler ter beschikking, en het lied 'Les yeux de ma mère' van Arno.

Je hebt een aantal recente krantenartikels verzameld met als thema geweld.

Eventueel voor Stap 5: Je bent in het bezit van de film *Knallhart* en hebt een lokaal met tv en dvd-speler ter beschikking.

4.4.5 Tijdbesteding

3 tot 5 uren (afhankelijk of je Stap 5 al dan niet uitvoert).

4.4.6 Werkwijze

Stap 1 - Individueel

Je bezorgt de leerlingen een werkblad met daarop de tekst en de vertaling van het lied 'Les yeux de ma mère'. Het boek verwijst naar dit lied op pagina's 58-59. Laat de leerlingen luisteren naar het lied terwijl ze de inleidende opdracht maken. Ze volgen de tekst mee en geven aan waar ze elementen uit het boek herkennen. Ze maken hiervan kort notitie, door middel van kernwoorden, naast de tekst van het lied.

Stap 2 - Klagesprek

Je overloopt kort de bevindingen van de leerlingen bij de liedjestekst.

- Welke elementen uit het lied kan je koppelen aan elementen uit het verhaal?
- Waar herken je Nathan in het lied?
- Wat vind je van het lied?

Vervolgens kunnen de leerlingen klassikaal hun verdere bedenkingen bij het boek geven aan de hand van de volgende basis-, algemene en speciale richtvragen. Oorspronkelijk komen de vragen uit *Vertel eens* (Aidan Chambers, Davidsfonds/Infodok, 2000). Je vindt de vragen ook terug in de Fahrenheit451-basis-map (p. 46).

Basisvragen:

- Wat vond je leuk, mooi, goed aan het boek? (Wat is je opgevallen? Waar had je meer over willen lezen?)

- Wat vond je niet leuk? (Waren er stukken die je vervelend vond? Als je het boek niet hebt uitgelezen, waar ben je dan opgehouden? Waarom daar?)
- Wat was er moeilijk of onduidelijk? (Wat vond je vreemd? Was er iets dat je totaal verraste? Waren er dingen die niet klopten?)

Algemene vragen:

- Wat dacht je over Nathan en wat hij had uitgespookt toen je nog niet wist wat er precies was gebeurd? (Wat bracht je op die gedachte? En hoe denk je daar nu over?)
- Was het einde van het verhaal wat je er op voorhand van verwachtte? (Ben je tevreden over het einde? Ben je teleurgesteld over het einde?)
- Ken je andere boeken of films die op dit verhaal lijken? (Waarin is dit boek hetzelfde? Waarin wijkt het af?)
- Zijn je tijdens het lezen, of als je er nu over nadenkt, woorden opgevallen? Zijn er zinnen die je mooi vond, of lelijk? (Is je iets bijzonders opgevallen aan de taal van dit boek?)
- Zag je tijdens het lezen het verhaal voor je ogen gebeuren? (Door welke details of gebeurtenissen zag je dat het best? Welke stukken van het verhaal herinner je je het best?)
- Als je, nu we zoveel over het boek gezegd hebben, nog eens nadenkt, wat vind je er dan het belangrijkste aan? (Weet iemand iets over de schrijver? Waarom is het verhaal geschreven? Waar en wanneer? Wie zou dat willen weten?)

Speciale vragen: (minder geschikt voor leerlingen uit het beroepsonderwijs)

- Hoe lang duurt het verhaal? (TIJD) (Als je vertelt wat jou is overkomen, vertel je het dan altijd in de volgorde waarin de dingen gebeurden? Zijn er wel eens redenen om het anders te doen?)
- Waar speelt het verhaal zich af? (RUIMTE) (Is de plaats waar het verhaal zich afspeelt van belang? Moest je tijdens het lezen aan die plek denken?)
- Welke verhaalfiguur boeide jou het meest? (PERSONAGES) (Is dat het belangrijkste personage uit het verhaal? Was er iemand over wie niets gezegd werd, maar die toch heel belangrijk is voor het verhaal?)
- Wie vertelde het verhaal? Hoe weten we dat? (PERSPECTIEF) (Komt deze persoon in het verhaal voor of staat hij erbuiten? Hoe staat de verteller tegenover de andere personages? Had je het gevoel dat je het allemaal zelf meemaakte, dat jij één van de verhaalfiguren was?)

Stap 3 - Duowerk

Deze opdracht vormt de opstap naar het klasgesprek over geweld.

Doorheen het boek hebben de leerlingen Nathan leren kennen, in al zijn sterktes, maar ook zwaktes. Ze moeten zich voorstellen dat Nathan zijn ziel blootlegt in een interview. Welke antwoorden zouden de leerlingen in zijn plaats geven op de interviewvragen? (zie: Bijlage 2 bij *Slecht*)

De leerlingen noteren hun ideeën op het bijbehorende werkblad.

Stap 4 - Klasgesprek/Discussie

De titel van het boek is *Slecht*. De achterflap van het boek vertelt het volgende:

“Op het politiebureau zit een jongen van zestien nagelbijtend te wachten op de inspecteur die hem komt ondervragen. Hij heeft niets gedaan. Niets ergs in elk geval. Dat voorval met Elke? Daar heeft ze zelf om gevraagd. Of niet? Oké, toegegeven, misschien is Nathan wel een etter. Af en toe. Maar slecht? Nee, écht slecht is hij niet.”

Wat Nathan over zichzelf denkt, wordt hier wel duidelijk. Maar wat vinden de leerlingen van de streken die Nathan uithaalt? Leerlingen doen een brainstorm van alle zaken die Nathan op zijn kerfstok heeft. Je noteert de verschillende elementen op bord.

In een klasgesprek behandel je de verschillende gebeurtenissen. De leerlingen geven eerst individueel aan hoe hoog ze elke gebeurtenis zouden scoren op een schaal van 1 tot 10.

Score 1 wil zeggen: 'dit is erg onschuldig, dit kan je moeilijk geweld noemen'

Score 10 wil zeggen: 'dit is erg gewelddadig'

- in brievenbussen plassen
- borden en glazen op terrasjes omstoten
- brandstichting
- brandblusser leegspuiten op scoutsfuif
- handel in gestolen sportschoenen
- deurklinken met mayonaise insmeren
- kakken in een wastafel
- bloembakken kapot gooien
- nachtelijke telefoontjes
- diefstal van een portefeuille op de kermis
- moeder bedreigen om meer zakgeld of een nieuwe GSM te krijgen of om langer te mogen uitgaan
- afknippen van Elkes haren en die vervolgens in haar mond proppen
- ...

Daarna probeer je door middel van een compromis een algemene score te geven voor ieder incident. Je tekent op het bord een schaal waarop je de gebeurtenissen zichtbaar scoort.

Je kan hierbij nog de koppeling maken tussen de voorbeelden en de verschillende soorten van geweld:

- verbaal geweld (schade veroorzaken met woorden)
- psychisch geweld (gedrag dat opzettelijk psychische of emotionele pijn veroorzaakt)
- fysiek geweld (gedragingen, handelingen waardoor lichamelijke pijn wordt veroorzaakt)
- seksueel geweld (ongewenst seksueel gedrag, seksuele veroveringsdrang die je als ongemakkelijk aanvoelt)

Verder kan je voorbeelden zoeken van een bepaald soort geweld dat niet echt in het boek naar voren komt, bijvoorbeeld seksueel geweld. Met behulp van recente krantenartikels in verband met geweld, kan je deze categorieën ook verduidelijken en omschrijven.

Stap 5 - Film Knallhart

Je toont de film *Knallhart*, over de 15-jarige Michael die met zijn moeder naar een Duitse volksbuurt verhuist. Hij komt er in aanraking met agressie en afpersing. Ook moet hij dulden dat zijn moeder steeds nieuwe mannen mee naar huis brengt in haar zoektocht naar de ideale man. Uiteindelijk belandt Michael in een uiterst gevaarlijke situatie wanneer hij drugs gaat leveren aan plaatselijke dealers. Michael worstelt met het dilemma over wat goed en kwaad is.

De leerlingen maken na het bekijken van de film de vergelijking tussen Nathan (uit het boek) en Michael (uit de film).

- Zie je gelijkenissen? (bijvoorbeeld: Nathan en Michael houden zich beiden bezig met zaken die het daglicht niet mogen zien, en beiden hebben een moeilijke relatie met hun moeder waarmee ze discussies voeren over zakgeld)
- Zie je verschillen? (bijvoorbeeld Nathan handelt een liefdesaffaire af omdat hij zich bedrogen voelt, Michael is bezig met het bezorgen van drugs omdat hij geld nodig heeft en respect van leeftijdgenoten wil, hij wordt gedwongen tot moord)

Hun bevindingen worden genoteerd op het bord of op een overzichtsblad.

Daarna geef je een creatieve schrijfpdracht. De leerlingen moeten een nieuw verhaal schrijven, waarbij ze zowel elementen uit het boek als uit de film selecteren. Die moeten ze tot een nieuwe verhaallijn verweven. De lezer van dit verhaal moet dus zowel elementen uit het boek als uit de film herkennen.

*Bijlage 1 bij Slecht - Liedjestekst Les yeux de ma mère (Arno)***Origineel**

*Ma mère elle a quelque chose
 Quelques chose dangereuse
 Quelques chose d'une allumeuse
 Quelques chose d'une emmerdeuse*

*Elle a des yeux qui tuent
 Mais j'aime ses mains sur mon corps
 J'aime l'odeur au-dessous de ses bras
 Oui je suis comme ça*

*Dans les yeux de ma mère
 Il y a toujours une lumière
 Dans les yeux de ma mère
 Il y a toujours une lumière
 L'amour je trouve ça toujours
 Dans les yeux de ma mère
 Dans les yeux de ma mère
 Il y a toujours une lumière*

*Ma mère elle m'écoute toujours
 Quand je suis dans la merde
 Elle sait quand je suis con et faible
 Et quand je suis bourré comme une baleine
 C'est elle qui sait que mes pieds puent
 C'est elle qui sait comment j'suis nu
 Mais quand je suis malade
 Elle est la reine du suppositoire*

*Dans les yeux de ma mère
 Il y a toujours une lumière
 Dans les yeux de ma mère
 Il y a toujours une lumière
 L'amour je trouve ça toujours
 Dans les yeux de ma mère
 Dans les yeux de ma mère
 Il y a toujours une lumière*

*Ma mère a quelque chose
 Quelques chose dangereuse
 Quelques chose d'une allumeuse
 Quelques chose d'une emmerdeuse*

*Dans les yeux de ma mère
 Il y a toujours une lumière
 Dans les yeux de ma mère
 Il y a toujours une lumière
 Dans les yeux de ma mère*

Vertaling

*Mijn moeder heeft iets
 Iets gevaarlijks
 Iets van een verleidster
 Iets van een vervelend iemand*

*Ze heeft ogen die doden
 Maar ik hou van haar handen op mijn lichaam
 Ik hou van de geur onder haar armen
 Ja, ik ben zo*

*In de ogen van mijn moeder
 Is er altijd een lichtje
 In de ogen van mijn moeder
 Is er altijd een lichtje
 De liefde vind ik daar altijd
 In de ogen van mijn moeder
 In de ogen van mijn moeder
 Is er altijd een lichtje*

*Mijn moeder luistert altijd naar mij
 Wanneer ik in de problemen zit
 Zij weet wanneer ik een klootzak en zwak ben
 En wanneer ik volledig platzak ben
 Zij weet wanneer mijn voeten stinken
 Zij weet hoe ik er naakt uit zie
 Maar als ik ziek ben
 Geeft zij mij een zetpil*

*In de ogen van mijn moeder
 Is er altijd een lichtje
 In de ogen van mijn moeder
 Is er altijd een lichtje
 De liefde vind ik altijd daar
 In de ogen van mijn moeder
 In de ogen van mijn moeder
 Is er altijd een lichtje*

*Mijn moeder heeft iets
 Iets gevaarlijks
 Iets van een verleidster
 Iets van een vervelend iemand*

*In de ogen van mijn moeder
 Is er altijd een lichtje
 In de ogen van mijn moeder
 Is er altijd een lichtje
 In de ogen van mijn moeder*

Bijlage 2 bij Slecht - interview De binnenspiegel van Nathan Deweerdt

1. Wie zijn je helden?

.....
.....

2. Waaraan erger je je?

.....
.....

3. Wat is je grootste angst?

.....
.....

4. Wat is je favoriete dagdroom?

.....
.....

5. Waarover schaam je je?

.....
.....

6. Als je iets aan jezelf zou kunnen veranderen, wat zou dat zijn?

.....
.....

7. Op welk ogenblik was je het gelukkigst?

.....
.....

8. Waar ben je het meest trots op?

.....
.....

9. Na wat er gebeurd is met Elke, vind je van jezelf dat je slecht bent of hebt gehandeld?

.....
.....

4.5 Wat een wereld! 60 jaar geschiedenis voor de lens

Eric Godeau, Gottmer, 2007

4.5.1 Over het boek

In het fotoboek *Wat een wereld!* maken leerlingen kennis met de geschiedenis op een manier die ze niet gewend zijn: door prachtige kleurenfoto's en boeiende uitspraken. Verschillende thema's zoals sport, politiek, maatschappij, mode, muziek... komen afwisselend aan bod en worden beknopt toegelicht. Een boek waarin leerlingen kunnen blijven kijken en dat hen telkens zal boeien en verbazen.

4.5.2 Doelstellingen

- De leerlingen kunnen hun keuze voor een foto, een gebeurtenis of een citaat mondeling en schriftelijk verantwoorden.
- De leerlingen kunnen in het fotoboek vlot informatie opzoeken via het register.
- De leerlingen kunnen een aantal gebeurtenissen chronologisch rangschikken.
- De leerlingen kunnen informatie opzoeken in boeken of via internet over een geselecteerde gebeurtenis of trend.
- De leerlingen kunnen de gevonden informatie, foto's en citaten in een powerpointpresentatie verwerken.
- De leerlingen kunnen op een boeiende en duidelijke manier de gevonden informatie mondeling voorstellen aan de medeleerlingen.

4.5.3 Inpassing eindtermen

TSO 2de - 3de graad

Spreken/gesprekken voeren

Leerlingen kunnen op structurerend niveau de informatie presenteren die ze in het kader van een bepaalde opdracht hebben verzameld.

Leerlingen kunnen bij de planning en uitvoering van een spreektaak gericht informatie selecteren en in een duidelijke vorm verwoorden, hun taalgebruik aanpassen en visuele informatie gebruiken.

Lezen

De leerlingen kunnen op beoordelend niveau informatieve tekstoorten en informatiebronnen van encyclopedische aard, zowel in gedrukte als elektronische vorm, lezen.

Leerlingen kunnen bij de planning en uitvoering van de leestaak hun leesdoel bepalen en de functie van beeld en opmaak in een tekst herkennen.

Leerlingen kunnen een leesstrategie kiezen naar gelang van leesdoel en tekstoorten en deze toepassen (oriënterend, zoekend, globaal en intensief lezen).

Schrijven

Leerlingen kunnen op structurerend niveau tekstoorten schrijven bestemd voor onbekende leeftijdgenoten.

Leerlingen kunnen bij de planning en uitvoering van een schrijftaak hun schrijfdoel bepalen, hun voor-kennis inzetten, gericht informatie zoeken, ordenen en verwerken, een logische tekstopbouw creëren met aandacht voor inhoudelijke en functionele relaties en gebruik maken van informatie- en communicatie-technologie.

BSO 2de – 3de graad

Functionele taalvaardigheid

Leerlingen kunnen informatief luisteren en lezen.

Leerlingen zijn mondeling assertief: ze kunnen informatie inwinnen, samenvatten en meedelen.

Leerlingen hanteren gepaste taal en omgangsvormen.

Leerlingen kunnen uit schriftelijke informatie de essentie halen. (3e graad)

Leerlingen kunnen ingewonnen informatie mondeling gebruiken. (3e graad)

Leerlingen kunnen eenvoudige informatie schriftelijk formuleren. (3e graad)

Functionele informatieverwerking en -verwerking

Leerlingen kunnen informatie uit uiteenlopend voor hen bestemd tekstmateriaal begrijpen en gebruiken.

Leerlingen kunnen onder begeleiding gebruik maken van informatie- en communicatietechnologie.

Organisatiebekwaamheid

Leerlingen kunnen individuele opdrachten van beperkte omvang onder begeleiding organiseren, uitvoeren en evalueren.

Leerlingen kunnen bij groepsopdrachten onder begeleiding overleggen, actief deelnemen en instructies uitvoeren.

Leerlingen kunnen opdrachten zelfstandig plannen, organiseren, uitvoeren, evalueren en indien nodig bijsturen. (3e graad)

Tijd- en ruimtewustzijn

Leerlingen kunnen onder begeleiding aspecten van het dagelijks leven van mensen in een andere tijd of plaats met hun eigen leven vergelijken.

Leerlingen kunnen belangrijke wereldproblemen bondig omschrijven.

4.5.4 Voorbereiding

Je hebt de leerlingen gevraagd om enkele jeugdfoto's van hun ouders mee te brengen.

Je voorziet een digitaal fototoestel of vraagt de leerlingen om hun fototoestel mee te brengen.

Je kan gebruik maken van een lokaal waar computers met internetaansluiting aanwezig zijn.

Voor de presentaties heb je een laptop, beamer en scherm ter beschikking.

4.5.5 Tijdbesteding

5 lessen

4.5.6 Werkwijze

Stap 1 - Individueel

Ter verkenning of ter uitdieping van het fotoboek, kan je volgende vragen en opdrachten aan de leerlingen aanbieden. Die kunnen ze individueel (of per twee) oplossen. Je kan de opdrachten mondeling behandelen of als schriftelijke taak aanbieden.

De leerlingen zoeken in het fotoboek waar ze de jeugdfoto's van hun ouders zouden plaatsen en beantwoorden volgende vragen:

- Wat waren de modetrends van die tijd?
- Wat zijn op dit moment de modetrends?
- Welke kledij zou je als vijftiger als kenmerkend voor jouw tienerjaren omschrijven?

De leerlingen zoeken verschillende kledingstijlen in de klas. Wat is typisch? Laat hen foto's maken van de verschillende trends.

De leerlingen hebben het fotoboek doorgenomen en bekeken.

- Welke foto's/gebeurtenissen/citaten blijven hangen? Wat sprak je het meest aan? (Deze onderwerpen kan je als uitgangspunt nemen bij stap 2)
- Zijn er foto's of citaten die je al eerder zag of hoorde? Welke, en vanwaar ken je ze?

Laat de leerlingen een gebeurtenis opzoeken uit hun eigen geboortjaar, of dat van hun ouders.

- Welke gebeurtenis spreekt je het meest aan?
- Wat verrast je?

Laat de leerlingen volgende gebeurtenissen chronologisch rangschikken. (Je biedt ze door elkaar aan!) Hiervoor moeten ze gebruik maken van het register achteraan. Je kan de leerlingen ook kort wat meer uitleg laten geven bij de verschillende gebeurtenissen.

- De moord op Mahatma Gandhi (1948)
- De Civil Rights Act (1964)
- De eerste Superman-film met Christopher Reeve (1978)
- De boycot van de Olympische Spelen in Moskou (1980)
- De Gay Pride in New York, met een oproep om te vechten tegen AIDS (1989)
- De burgeroorlog in Kosovo (1998 – 1999)
- De dood van rapper Tupac (1996)
- De orkaan Katrina verwoest New Orleans (2005)

Stap 2 - Individueel of per twee

Afhankelijk van je doelgroep en je eigen doelstellingen, kan je ervoor opteren om deze opdracht per duo of individueel te laten maken. Ook kan je de criteria op basis hiervan versoepelen of verstrengen (bijvoorbeeld het aantal foto's en citaten, de hoeveelheid tekst of slides in de presentatie...).

Je stelt aan de leerlingen een heel aantal uiteenlopende onderwerpen voor waaruit ze één onderwerp selecteren dat hun interesse wegdraagt. De ideeën uit Stap 1 kan je hier als uitgangspunt gebruiken.

Mogelijke thema's zijn:

- Elvis Presley / de rassenscheiding in de Verenigde Staten / de eerste mens in de ruimte / de bouw van de Berlijnse muur / Mohammed Ali / de hippiecultuur / het feminisme / terrorisme tijdens de Olympische Spelen in 1972 / Desert Storm / Taliban / de tsunami in Azië...

De bedoeling is dat de leerlingen over dit onderwerp meer informatie opzoeken, een korte verduidelijkende tekst gaan schrijven en uiteindelijk een powerpointpresentatie maken die ze nadien voorstellen aan de rest van de klas.

Het werk verloopt via de volgende stappen:

- De leerlingen kiezen een thema en verantwoorden waarom zij dit hebben gekozen.
- Via verschillende bronnen op internet of via boeken uit de bib zoeken ze bijkomende informatie, zodat de hoofdlijnen over deze gebeurtenis duidelijk worden.

- De leerlingen schrijven een korte samenhangende tekst, in eigen woorden, waarin de gebeurtenis wordt voorgesteld. De lezer moet begrijpen:
  - > WAT er is gebeurd.
  - > WIE erbij betrokken was.
  - > WAAR het is gebeurd.
  - > WANNEER het is gebeurd.
  - > WAAROM het is gebeurd.

- De leerlingen zoeken op internet enkele passende foto's bij de gebeurtenis (minimum drie verschillende foto's).

- De leerlingen zoeken enkele bijbehorende citaten. Ze kunnen hiervoor gebruik maken van de volgende websites (controleer even op voorhand of de links nog werken!):
  - > <http://users.belgacom.net/citaten/index.html>
(duidelijke website die citaten volgens thema rangschikt)
  - > www.citaten.net
(minder overzichtelijke, maar uitgebreide website, die citaten volgens thema rangschikt)

- De gevonden informatie moeten de leerlingen nu verwerken in een duidelijke powerpointpresentatie. Hierin moeten de vijf W-vragen (zie: eerder) ook duidelijk aan bod komen. In het ideale geval weten de leerlingen al hoe ze zo'n presentatie moeten samenstellen. Indien niet, kan je hen vooraf duidelijk maken met een voorbeeldpresentatie hoe ze een powerpointpresentatie samenstellen. De leerlingen kunnen op hun eigen creatieve manier de tekst, foto's en citaten integreren in de presentatie.

- De leerlingen brengen hun presentatie voor de klas. Ze maken hiervoor gebruik van een laptop, scherm en beamer die jij hebt voorzien. Je kan eventueel de medeleerlingen door *peer-assessment* mee betrekken in de evaluatie. Maak vooraf duidelijk welke criteria je zal hanteren. Mogelijke beoordelingscriteria:
  - > Je voorstelling duurt ongeveer ... minuten.
  - > Je kijkt de klas aan terwijl je spreekt.
  - > Je spreekt luid en duidelijk verstaanbaar.
  - > Je betreft de andere leerlingen mee in je presentatie door het stellen van vragen...Deze criteria kan je verder aanpassen aan jouw specifieke doelgroep.

Stap 3 - Groepswerk

Als afronding van de lessenreeks, kan je een quiz organiseren. De leerlingen worden in kleine groepjes verdeeld (maximum drie leerlingen per groep). Elke groep moet een fotoboek ter beschikking hebben. De leerlingen stellen in hun groepje drie quizvragen op bij het fotoboek. De vragen per groep:

- moeten allemaal uit een verschillend decennium komen.
- moeten allemaal over een verschillend thema gaan (sport, muziek, maatschappij, politiek, mode, film...).
- moeten van verschillende aard zijn (zie: voorbeeldvragen).
- mogen niet te gemakkelijk en niet te moeilijk zijn.

Voor dit laatste criterium gelden volgende regels:

- Een vraag waarop alle andere groepen het antwoord weten, was te gemakkelijk.
- Een vraag waarop geen enkele groep het antwoord weet, was te moeilijk en dus ook geen goede quizvraag.
- Er worden in beide gevallen twee punten afgetrokken van het totaal aantal punten van de groep die de vraag stelde.

Je kan de vragen best binnen een bepaalde tijdsperiode laten opzoeken, bijvoorbeeld 1 of 2 minuten. Om beurt worden de vragen van elk groepje aan de andere leerlingen gesteld. Per goed antwoord, scoort de groep één punt. Wie de meeste punten heeft, wint de quiz.

Om de leerlingen te stimuleren om goede en gevarieerde vragen te zoeken, kan je hen enkele voorbeeldvragen geven:

- In welk jaar stierf Paus Johannes Paulus II? (2005, p. 219)
- De foto op pagina 151 laat twee kinderen zien. Als gevolg van welke gebeurtenis zijn ze ziek? (Kernramp in Tsjernobyl) Waar ligt Tsjernobyl? (in Oekraïne)
- In welke krant werd het citaat "Hoe spel je Pelé? G-O-D." gepubliceerd? (Sunday Times, p. 59)

4.5.7 Aanvullende lesideeën

- Elke leerling kiest een of twee gebeurtenissen uit de geschiedenis (uit het fotoboek), die hem/haar erg aanspreken. Hij/zij maakt hiervan een collage in dezelfde stijl als in het boek gebeurt. Dat wil zeggen, ze kleven enkele foto's op een poster of A3-blad en voegen wat schriftelijke uitleg, een situering in tijd en plaats en een passend citaat toe. Van alle posters maken de leerlingen een tentoonstelling.
- Op de website www.worldpressphoto.org vind je onder de link 'Winners Gallery 2008' winnende persfoto's in verschillende categorieën zoals 'portretten', 'kunst', 'sport', 'dagelijks leven', 'algemeen nieuws'... Verder kan je de winnende persfoto's vanaf 1955 bekijken. Bij elke foto wordt beknopt uitleg gegeven, en dat in het Engels. Leerlingen kunnen hier rond snuisteren en eventueel op zoek gaan naar foto's die de door hen geselecteerde gebeurtenis in Stap 2 illustreren. De foto's kopiëren en verwerken in de powerpointpresentatie kan echter niet.

Over de samenstellers

BIBTIPS

Claire De Lombaert zit al 30 jaar in het bibliotheekvak. Sinds 2008 is ze verantwoordelijk voor de jongerenafdeling in de bibliotheek van Aalst. Naast tienerboeken wil ze jongeren de volwassen literatuur laten ontdekken. In haar vrije tijd leest ze vooral detectives en tienerboeken. Ze schrijft zelf ook boeken, maar dan voor eerste lezers. Voor haar is de bibliotheek een bron van inspiratie, informatie en plezier. Claire De Lombaert zoekt steeds naar nieuwe mogelijkheden om jonge mensen over de bibdrempel heen te helpen.

LESTIPS

Hildegard Camps studeerde af als kleuterleidster en vier jaar later als licentiate in de Pedagogie. Haar eerste onderwijservaring deed ze op in de lerarenopleiding, bij de studenten die PAV wilden onderwijzen. Op dit ogenblik geeft ze les in de richting Verzorging in het Sancta Maria Instituut in Aarschot, waar ze vakken als opvoedkunde, expressie, maar ook maatschappelijke vorming geeft.

Colofon

Teksten: Claire De Lombaert en Hildegard Camps

Eindredactie: Fieke Van der Gucht

Vorm: Bob Daems

V.U. Majo de Saedeleer, Frankrijklei 130/4, 2000 Antwerpen.

Fahrenheit451 is een project van Stichting Lezen. Stichting Lezen wordt gesubsidieerd door de Vlaamse overheid.

www.stichtinglezen.be | www.fahrenheit451.be